

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ ŽINIOS

Neperiodinis leidinys Nr. 25 (32)
1951-1953 metais išleisti 7 numeriai. Laikraštis vėl pradėtas leisti 2001 metais.

2014 metų gruodis

*Lai šios Kalėdos džiaugsmingai užbaigia šiuos metus ir paruošia
kelį naujiems šyiesiems metams.
Sveikiname visus Šveicarijos lietuvius
su ateinančiomis šventėmis!*

Dr. Lijanos Tagmann nuotrauka

TURINYS

ŠVENTĖS

Advento šventė Berne 2

PROJEKTAI

„Seku seku pasaką“ 4
Lietuvos Šveicarijoje vis daugiau 4
Šveicarijos ir Lietuvos neįgalieji 5
moko drąsos būti savimi

IŠ BENDRUOMENĖS GYVENIMO

Susitikimas su Edita Mildažyte 6

Sekminių savaitgalis Romoje 8
Ciuricho Lietuvškos knygos 9
klubo 14-ieji gyvavimo metai
Pasikeitimai Bazelio knygos klube:
Kultūros forumo įsteigimas 11
Seminaras Lietuvoje: Viskas
prasideda nuo idėjos 12
In Memoriam: dr. Jurgis
Steponavičius 14

ŠVEICARIJA IR LIETUVA: ŠAŠAJOS

Tičino dvasios Vilniuje beiėškant 16

8 Archeologas iš Vakarų Šveicarijos -
Šiaurės Lietuvoje 16
9 Koks būsimo filmo “Edeno sodai”
likimas? 19

IŠ ISTORIJS PUSLAPIŲ

Lietuvių išeivijos instituto tyrimas 20
dėl ŠLB įsteigimo datos
Šveicarijos lietuviai ir pasaulinė 21
Paryžiaus paroda 1900 metais

SVEIKINIMAI, ADRESAI 24

Advento šventė Berne

Gruodžio 6 d. dideli ir maži Šveicarijos lietuviai vėl rinkosi į tradicinę Advento šventę. Daugiau nei aštuonios dešimtys svečių sugrįžo į Johannes bažnyčios parapijos patalpas pasitikti Kalėdų senelio iš Labanoro girios. Mažieji triūsė net pora valandų prie darbelių stalo, kad jų papuošta eglutė patiktų iš taip toli atkeliaujančiam svečiui. Eglutė, kurią šiemet parūpino LR ambasada, netrukus pasipuošti spalvotomis girliando-

mis, snaigėmis, širdelėmis, lankstytomis gumbėmis. Už tai Kalėdų senelis, išklausęs visų norėjusių pasakyti eilėraštuką ar padainuoti dainelę, dosniai apdaliavo lietuviškais dovanėlėmis.

Kalėdinę nuotaiką kėlė Vegos Maščinskaitės (solistė) ir Julijos Daugėlaitės (pianinas) atliekamos dainos ir melodijos, kurias pratęsė bendruomenės jaunieji muzikai - Saulė Damčikaitė, Noah Šivickaitė ir Benas

Beniulis. Ciuricho „Pagranduko“ darželio mažieji paruošė vaidinimą „Pagrandukas“.

Svečiai galėjo pasivaikinti pačių pagamintomis gardžiomis mišrainėmis bei įvairiausiais tortais.

Išlydėję Kalėdų senelį, vaikučiai vėl sėdėjo prie darbelių stalo: piešė, spalvojo, lankstė. Tuo tarpu tėveliams buvo laiko ir progos pasišnekučiuoti su seniai nematytais ir toliau gyvenančiais tautiečiais.

Lietuviškos Kalėdų Senelio dovanėlės mūsų mažiesiems. Sauliaus Damčiko nuotrauka.

Nekantriai laukiame, kol dovanėlėmis bus apdalinėti pirmiausia mažiausieji. Sauliaus Damčiko nuotrauka.

Advento šventės akimirka. Priekyje - Saulė Damčikaitė ir Noah Šivickaitė iš „Pagranduko“ darželio, pagrojusios solinių kūrinių fortepijonu. Giedriaus Matulaičio nuotrauka.

Šventėje adventinę nuotaiką skleidė Vegos Maščinskaitės (sopranas) ir Julijos Daugėlaitės (pianinas) atliekamos kalėdinės melodijos. S. Damčiko nuotr.

Tėveliams irgi smalsu, kaip jų mažieji padeklamuos Kalėdų seneliui išmokus lietuviškus eilėraštukus. Giedriaus Matulaičio nuotrauka.

Ir 2014-aisiais Šveicarijos lietuvių bendruomenė rengia *Kalėdinę* paramos *akciją* Lietuvos *vaikams*

Kviečiame visus Šveicarijos lietuvius prisidėti prie šios akcijos! Jos metu surinktos aukos bus skirtos labdaros ir paramos fondo „Tavo galimybė“ remiamiems vaikams.

Fondas „Tavo galimybė“ savo veiklą pradėjo 2000 metais, įsteigę Kaune dienos centrą vaikams iš daugiavaikių, socialiai remtinų ir asocialių šeimų. Centrą šiuo metu lanko 22 vaikai ir paaugliai, turintys socialinių-psichologinių-mokymosi problemų. Centro veiklos tikslas - kurti saugią aplinką socialiai apleistiems vaikams, apsaugoti juos nuo smurto, seksualinės prievartos, valkatavimo, elgetavimo, alkoholio, narkotikų, nusikaltimų, mažinti neigiamą šeimos įtaką vaikui, skatinti gebėjimus, ugdyti saviraišką, plėtoti intelektualų, pažintinį ir kūrybinį akiračių, padėti pasijusti pilnaverčiu visuomenės nariu, skatinti mokymosi motyvą, ugdyti asmeninės higienos įgūdžius, t.y. patenkinti esminius vaiko asmenybės poreikius, kurių šeima nesugeba jam teikti.

Dienos centrą lankantys vaikai du kartus dienoje gauna maitinimą, turi galimybę nusiprausti, jiems dalijami rūbai. Čia jie ruošia pamokas, bendrauja, leidžia laisvalaikį, jiems ir jų tėvams suteikiama socialinė, psichologinė ir pedagoginė pagalba. Kraštutiniais atvejais, ištikus bėdai, vaikai yra priglaudžiami centro patalpose.

Labdaros ir paramos fondas „Tavo galimybė“ yra nekomercinė organizacija, veiklą vykdanči iš trumpalaikių ir vienkartinų lėšų, todėl gyvena pastoviam stygiuje. Tad nenuostabu, kad artėjant Kalėdiniam laikotarpiui fondas kreipiasi paramos į galinčius padėti. Kreipimasi į visą Šveicarijos lietuvių bendruomenę Fondo vardu atsiuntė direktorius p. Haris Urvinis.

Tad nenuvilkime ir ištieskime Lietuvos vaikams gerumo ranką! Už Jūsų aukas bus nupirkta kokybiškesnis maistas, vitaminai, mokyklinės ir higienos prekės, papuošta Kalėdinė eglutė ir centro vaikus aplankys (šveicariškas) Kalėdų Senelis.

ŠLB Kalėdinė akcija prasideda lapkričio 5d. ir tęsis iki Šv. Kalėdų. Aukoti galima pridėtu įmokos lapeliu arba pavedimu, pažymint „Kinder Litauen 2014“:

Litauische Gemeinschaft
Zürcher Kantonalbank, 8010 Zürich
IBAN: CH44 0070 0342 8113 4367 8
SWIFT (BIC) ZKBKCHZZ80A

Aukos taip pat buvo renkamos Advento šventės metu bei šiai akcijai paskirta 20% šventės pajamų.

Iš anksto nuoširdžiai Jums dėkojame. Jei reikia daugiau informacijos ar turite klausimų: lijana.tagmann@gmail.com; vilmakern@hotmail.com; jurate@caspersen.ch

Redakatoriaus žodis

**REDAKTORĖ
DR. LIJANA
TAGMANN**

Štai ir vėl atėjo šventiškausias metų laikas... Į namus ir širdis pamažu beldžiasi Kalėdų dvasia, o artėjantys Naujieji metai tikriausiai jau žadina naujus lūkesčius, troškimus, svajones.

Nuo pavasarinio mūsų laikraščio numerio praėjo ne tiek daug laiko, tačiau įvyko daug: projektų, renginių, susitikimų, permainų. Jei galėtume viską aprašyti, turbūt pritrūktų puslapių. Bet gal ir tikslas nėra toks. Rašėm apie tai, kas mums rūpi, kuo įdomu pasidalinti su kitais, pagaliau tiek, kiek išplėšėm laiko iš kasdienais darbais užpildytos dienų tėkmės.

Prašurmuliavo Advento šventė. Jos akimirkos - nedideliame fotoreportaže. Toliau - kelių projektų apžvalga. Jie svarbūs mums, svarbūs atvykstantiems iš Lietuvos. Mus jie priartina prie savo šaknų, suteikia galimybę lietuviškumu dalintis, juos - praturtina gera patirtimi, žiniomis, ryšiais.

Žinios iš bendruomenės gyvenimo - kaip visad margos. Tai ir susitikimai, ir išvykos, ir permainos. Straipsniu „In Memoriam dr. Jurgis Steponavičius“ atiduodame pagarbą išėjusiam iškiliam Šveicarijos lietuviui, vienam iš bendruomenės kūrėjų ir rėmėjų.

Šveicarijos ir Lietuvos sąsajos ši kartą gana netikėtos: Tičino kūrėjų palikimas Lietuvos architektūroje, šveicaras archeloogas dirbęs Šiaurės Lietuvoje, šveicariško gyvenimo motyvais kuriamas filmas.

Rubrika „Iš istorijos puslapių“ dar kartą primins mūsų bendruomenei svarbias datas: jos įsteigimą ir Šveicarijos lietuvių įnašą į Lietuvos dalyvavimą 1900 metų pasaulinėje Paryžiaus parodoje.

Malonaus skaitymo!

„Seku seku pasaką“

DR. EGLĖ
KAČKUTĖ

Šių metų birželio 14 d. Ciuriche, Marijos Lourdes bažnyčios mažojoje salėje, ir birželio 15 d. Ženevoje, Maison de Quartier des Eaux-Vives, iš Lietuvos atvykęs „Stalo teatras“ Lituaniščių darželių „Pagrandukas“ bei „Ratas“ lankytojams parodė spektaklį „Eglė žalčių karalienė“. Ciuriche susirinko keturiasdešimt žiūrovų, Ženevoje – trisdešimt.

Ženevoje, be daugumą sudariusių nuolatinių darželio lankytojų, atėjo nemažai ir rečiau darželį lankančių, o taip pat ir visai nematyto žmonių. Šis spektaklis, kaip ir visi „Stalo teatro“ kūriniai buvo aukšto meninio abstrakcijos lygio. Kai kuriems vaikams tai padėjo žiūrėti spektaklį, kai kuriems – trukdė, tačiau vaikai ir spektaklio metu, ir ypač po jo, gyvai reagojo, klausinėjo, svarstė,

nagrinėjo. Po spektaklio aptarėme ir sceniniam vaizdui kurti pasitelktus objektus, ir jo turinį, taip pat galimas interpretacijas. Vaikai tikrai daug išmoko kalbiniu požiūriu.

Sprendžiant iš tėvėlių atsiliepimų, spektaklis padarė įspūdį ir jiems.

Jie irgi sužinojo kai ką naujo apie dabartinę teatro vaikams kultūrą Lietuvoje ir, tikėtina, sieks vaikus nuvesti į daugiau aukšto meninio lygio spektaklių.

Spektaklio akimirka

Lietuvos Šveicarijoje vis daugiau

JŪRATĖ
CASPERSEN

2014 m. rugsėjo 7 d. Bazelio miesto koncertų galerijoje *Maison 44* vyko šiuolaikinės lietuviškos muzikos pristatymas ir kompozitorės Zitės Bružaitės kūrinio premjera.

Tai buvo bendras galerijos ir ŠLB projektas, kuris šiuolaikinės muzikos koncerto pagalba siekė pristatyti ir platesnę lietuvių kultūros sceną kviestinei šveicarų

ir lietuvių auditorijai. Be koncerto ir kompozitorės pristatymo, prieškoncertinis įvadas - trumpa kultūrinė apžvalga „Lietuva po lūžio“ ir pokoncertinis lietuviškų vaišių aperityvas, - taip pat buvo sudėtinės renginio dalys, reprezentuojančios šiandieninės Lietuvos kultūrą, jos kūrėjus bei skleidėjus.

Tai, kad galerijos *Maison 44* 2014-2015 m. sezonas prasidėjo naujosios lietuvių muzikos pristatymu, nėra visiškai atsitiktinis dalykas. Šveicarų dėmesį naujai Lietuvos muzikai paskatino prieš dešimtmetį užsimezgusi asmeninė draugystė ir bendradarbiavimas tarp šveicarų ir lietuvių muzikų. Lietuvės altistės

Audronės Pšibilskienės iniciatyva buvo suburtas kamerinis ansamblis, kuriame grojo pianistė iš Šveicarijos Ute Stoecklin. Šio ansamblio darbo rezultatas - visa eilė koncertų ir išleista kompaktinė plokštelė „Vėl. Lietuvių kamerinė muzika“.

Būdama profesionalia pianiste, Ute Stoecklin specializavosi XX ir XXI amžiaus muzikoje, yra atlikusi ir pristačiusi daugelį šiuolaikinės muzikos kūrinių premjerų, įrašiusi radio laidų ir išleidusi kompaktinių plokštelių. 2002 metais pianistė įsteigė koncertinę galeriją *Maison 44*, kurios veiklos koncepcija atskleista pačiame pavadinime, tai - meno galerija ir koncertų salė. Tarpdisciplininė menų

integracija, turinio, formos ir reiškiamos minties visuma ir vientisumas, jų dialogas - yra šios galerijos rengiamų pristatymų specifika. Būtent pristatymų. Galerija per mėnesį pristato po 2-3 renginius, kurie varijuoja tarp parodų, koncertų, knygų, filmų ir instaliacijų pristatymų, vedamos įvairios diskusijos, netgi ir mokslinėmis temomis. Neretai yra pristatomi ir kitų šalių menininkai, jų darbų premjeros. Galeristė ypač domisi Rytų Europos menininkais. *Maison 44* galerijoje buvo pristatyti lenkų, rumunų, rusų, ukrainiečių kūrėjai.

Rugsėjo 7 d. vakaras buvo skirtas lietuvių naujai muzikai, kuriai atstovavo kompozitorė Zita Bružaitė su nauju kūriniu, specialiai parašytu jaunam lietuvių trio ansamblui „Colors“. Ansamblis, kurį sudaro Ugnė Peištaraitė (fortepijonas), Ugnius Dičiūnas (obojus) ir Robertas Šidiškis (fagotas), savo kūrybinę veiklą pradėjo tik prieš 3 metus kartu studijuodami Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje. Visi trio nariai yra prof. A. Pšibilskienės kamerinio ansamblio klasės studentai ir absolventai. Tai - veržlūs ir jau aktyviai Lietuvos muzikiniame gyvenime besireiškiantys muzikai, XII Tarptautinio Lietuvos kompozitorių kamerinės muzikos atlikimo konkurso laureatai bei Tarptautinio „Giovani Musicisti“ konkurso Italijoje (2013) kamerinės muzikos kategorijoje *Grand Prix* laimėtojai. Renginio metu lietuviškasis trio šalia Zitos Bružaitės (g.1966) kūrinio „Colors“ atliko ir šiuolaikinio jauno lietuvių kompozitoriaus Manto Savickio (g.1986) kūrinį „Broken lines“ bei prancūzų kompozitoriaus Jean Francaix (1912-1997m.) „Trio obojui, fagotui ir fortepijonui“.

Renginio dėmesio centre buvusi lietuvių naujosios muzikos kūrėjų atstovė, kompozitorė Z. Bružaitė yra ne tik išsiskirianti menininkė, bet ir VDU Muzikos Akademijos docentė, Lietuvos kompozitorių sąjungos pirmininkė, kasmetinio šiuolaikinės muzikos festivalio „IŠ ARTI“, kuris pagerbia tautinius talentus bei

propaguoja lietuvių kompozitorių naująją muziką, organizatorė. Jos talentas daugialypis: kaunietė kuria ne tik muziką, bet ir poeziją bei vaidmenis mėgėjų spektakliuose. Jai paklūsta įvairūs muzikos žanrai: opera, kantata, simfoninė poema, yra parašiusi visą eilę sakralinės, vokalinės, instrumentinės ir chorinės muzikos kompozicijos kūrinių.

Nedažnai pasitaiko, kad vieno lietuvių kompozitoriaus skirtingų kūrinių premjeros įvyktų viena diena po kitos dviejose skirtingose užsienio šalyse. Bet rugsėjo 6 d. Osle, Norvegijoje ir rugsėjo 7 d. Bazelyje, Šveicarijoje, buvo pristatyti du skirtingi nauji Z. Bružaitės kūriniai. Osle Edvardo Muncho muziejuje Oslo filharmonijos artistų kamerinės muzikos koncerte „A day in the Garden“ šalia norvegų ir japonų kompozitorių kūrinių buvo atliktas Z. Bružaitės kamerinis opus fleitai, arfai, altui ir violončelei. Šiam kūriniui kompozitorę įkvėpė tame muziejuje pamatytas E. Muncho paveikslas „Saulė“ (ŠLB padovanojo Z. Bružaitėi albumą su gražiausiais Šveicarijos vaizdais, tikėdamiesi, kad jie taip pat taps tikru kūrybiniu įkvėpimu).

Prieškoncertiniame pokalbyje buvo pristatyta Lietuva, jos kultūrinis gyvenimas po Nepriklausomybės atkūrimo. Pasidžiaugta, kad šiandien Lietuvoje yra daug įdomių, kūrybingų, nerimstančių menininkų, kuo pagrįstai galime didžiuotis. Lietuvių menininkams yra atsivėrusios visos galimybės ne tik prisistatyti kitiems, bet ir Lietuvoje parodyti užsienio menus. Vyksta daugybė muzikos, teatro, kino festivalių, rengiamos tarptautinės parodos, simpoziumai, knygų mugės. Lietuvos menininkai taip pat yra dažni svečiai užsienio knygų mugėse, koncertų salėse, parodų galerijose. Nereto lietuvių menininko biografijoje jau įrašyti pasirodymai iškiliose pasaulio scenose bei karjeros žingsniai žymiausiose muzikos institucijose. Buvo paminėti vien per praėjusius metus Šveicariją aplankę lietuvių menininkai:

operos scenos žvaigždė Violeta Urmana, pianistas Gabrielius Alekna, o instaliacijų meistro Žilvino Kempino ekspoziciją „Slow motion“ bazeliečiai galėjo net keturis mėnesius lankyti Tinguely muziejuje. Taip pat paminėti Šveicarijoje gyvenantys aukščiausios klasės pianistai – *Piano Duo* virtuozei Vilijai Poškutė ir Tomas Daukantas bei prof. Mūza Rubackytė.

Pokoncertinėje renginio dalyje ŠLB turėjo galimybę pademonstruoti lietuvišką vaišingumą. Įvairūs šalti užkandžiai, šakotis ir stiprieji brendžiai dar pratęsė pokalbių ir pasakojimų apie Lietuvą. Viena buvo aiškiai jaučiama – šveicarams padarė įspūdį toks įvairiapusis šalies pristatymas. Na, o mes, galėjome pasididžiuoti Lietuva, jos kultūros kūrėjais bei skleidėjais.

Esame didžiai dėkingi *Maison 44* galeristei Utei Stoecklin už tai, kad pakvietė Šveicarijos lietuvių bendruomenę į talką šiam renginiui, kuris ne tik pristatė Lietuvą ir talentingą kompozitorę Zitą Bružaitę, bet ir pasiūlė tarptautinę sceną jauniems Lietuvos atlikėjams, siekiantiems meistriškumo bei pripažinimo.

Šveicarijos ir Lietuvos neįgalieji moko drąsos būti savimi

VILIJA
BISCHOFF
HANDSCHIN

Vilniaus Užupyje, Baltajame skersgatvyje, proto negalią turinčių žmonių dienos centras „Šviesa“ buvo įkurtas 1991 metais - tėvų ir artimųjų entuziazmo dėka. Dabar 48 socialiniai darbuotojai, pedagogai ir menininkai čia globoja 75 asmenis nuo 21-ų iki 72-ejų metų, suteikdami jiems galimybę atskleisti jų kūrybines galias - rankdarbiais, piešimu, audimu, keramika, grojimu, vaidinimu. Ypatingą įspūdį palieka tai, kad centro darbuotojai savo globotinių darbus pristato su pasididžiavimu - kaip profesionalių menininkų. Jie organizuoja keramikos, tekstilės parodas, leidžia knygas su globotinių piešiniais, atvirukus. Neįgaliųjų menas Vakaruose jau seniai žinomas kaip *Art Brut*. Lietuvoje prireikė 10 metų pastangų, kol pavyko pakeisti požiūrį į neįgaliuosius. Visai neseniai jie buvo visuomenės užribyje. Komunizmo statytojams šie žmonės buvo brokas, kurį reikėjo izoliuoti. Tėvai, nepanorę tokių vaikų atiduoti į specialias įstaigas, būdavo paliekami be jokių galimybių derinti darbą su neįgaliausiu vaiko priežiūra.

Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės kvietimu rugsėjo 22 - 23 dienomis Vilniaus dienos centro „Šviesa“ direktorė Jūratė Tamašauskienė su kolege Kristina Jasinauskaite aplankė tris Šveicarijos neįgaliųjų globos įstaigas: *Zürcher Eingliederung* (Ciuriche), *Martin Stiftung* (Meilene) ir *Arbeitszentrum für Behinderte* (Strengelbache).

Tiek Vilniaus dienos centro, tiek Šveicarijos neįgaliųjų globos įstaigų atmosfera man pasirodė panaši. Visur buvau sutikta džiaugsmingai, kaip ilgai lauktas svečias, visur buvau

klausinėjama, iš kur aš; visur jie buvo atviri ir nuoširdūs kaip maži vaikai, unikalūs, talentingi ir labai drąsūs. Kiekvienam mūsų verta pabendrauti su proto negalią turinčiais žmonėmis ir pasimokyti iš jų drąsos būti savimi. Viešnios iš Lietuvos į Šveicarijos neįgaliųjų įstaigas žiūrėjo kiek kitokiu - profesionalių darbuotojų žvilgsniu. „Manėme, kad jau esame labai neblogai pažengę, kol nenuvykome į Šveicariją. O ten pamatėme, kaip žmogus su tokia negalia dirba. Kaip pilnavertis pilietis, gaudamas netgi atlyginimą! Jis yra išmokytas atlikti vieną tam tikrą operaciją, iš daugelio tokių atskirų operacijų surenkami puikūs, kokybiški dalykai: kavamalės, dviračiai. Neįgalieji išmokomi netgi restauruoti senus baldus. Šveicarai pasiekia stulbinamų rezultatų, išanalizuodami žmogų, įžvelgdami jo galias, neakcentuojant negalią. Mums reikia šito mokytis, siųsti specialistus, tačiau, be abejo, tą turi daryti pati valstybė. Turėtų būti sisteminis požiūris nuo žmogaus gimimo, reikėtų specialistų, kurie galėtų aprašyti tuos darbo procesus“ - grįžusi į Lietuvą įspūdžiais dalinosi J. Tamašauskienė.

PADĖKA

Vilniaus miesto dienos centras „Šviesa“ nuoširdžiai dėkoja Šveicarijos Lietuvių Bendruomenei už paramą ir galimybę susipažinti su Šveicarijos patirtimi, dirbant su asmenimis, turinčiais proto negalią. Linkime kuo didžiausios sėkmės veikloje. O kad sėkmė Jus lydi, nė kiek neabejojame, nes Jūsų širdyse netrūksta gerumo ir atjautos tiems, kuriems Lietuvoje to labai reikia. Dienos centro „Šviesa“ bendruomenės vardu direktorė Jūratė Tamašauskienė

Andre Rötheli, Andi Siegrist rodo viešnioms (J. Caspersen, J. Tamašauskienė, V. Bischoff-Handschin) *Arbeitszenter für Behinderte* (Strengelbach) sandėlius.

Arbeitszentrum für Behinderte (Strengelbach) direktorius Andi Siegrist, Andre Rötheli rodo, kaip dirbama viename iš cechų.

Susitikimas su Edita Mildažyte

**RITA
ŽIEDAITĖ**

Koks gražus žodis „pasimatymas“. Koks teigiamas. Neįsivaizduoju jo ir be meilės atspalvio. Editos Mildažytės knyga, pavadinta „Pasimatymas su Lietuva“ – ir intriga, ir vilionė, kvietimas atvykti, pamatyti, pajusti, įsiklausyti ir... įsimylėti. Taip, įsimylėti Lietuvą.

Mintis pasikviesti jos autorę į Šveicariją pasimatymui su mumis, čia gyvenančiais lietuviais, nedavė ramybės jau kurį laiką (knyga išleista jau prieš kelis metus). Pratarmėje skaitome: „Rašyti apie visiems bendrą dalyką – Tėvynę – drąsus ir kiek savižudiškas užsiėmimas. Visgi aš jo ėmiausi. Pirmiausia todėl, kad tokios

knygos pati pasigedavau, norėdama savo kraštą pristatyti užsienio svečiams ar tautiečių užsienyje atžaloms. <...> Mano tikslas buvo parašyti įdomiai ir, svarbiausia, sudaryti bendrą išpūdį apie kraštą, kurį beatodairiškai myliu. Parašyti taip, kad net namisėda knygius skyriuje apie sportą atrastų šį tą įdomaus. Atrinkti tuos dalykus, kurie man atrodo esminiai, ir atskleisti sau ir kitiems, kuo esame įdomus ir stebinantys”.

Žurnalistės, televizijos laidų ir renginių vedėjos, visuomenės veikėjos, prodiuserės Editos Mildažytės veidas ir jos veikla gerai pažįstama Lietuvoje gyvenantiems. Ir ne tik Lietuvoje. Edita yra Estijos Metų pilietė. Gruzijos prezidentas apdovanojo ją ordinu „Už nuopelnus“ (turima omenyje Gruzijos karo pabėgėlių vaikams organizuota akcija „Lietuva – Gruzija. Viena širdis“). Apdovanojimų Lietuvoje sąrašas būtų ilgas. Mane visada žavėjo jos minčių ir darbų pozityvumas. Jei ieškotume

lietuviško žodžio atitikmens, manyčiau, galėtume tai įvardinti, kaip „teigiamumą“. Štai dar keletas minčių iš jos knygos: „Jei būtume optimistai, galėtume sakyti, kad gyvename aukso vidury arba Dievo ausy, kur stichinės nelaimės teprimena plaukų pakenkimą“. „Vasarą mėgaujamės saule, maudynėmis, nupjautos žolės kvapais ir beprotiškai žydinčiomis pievomis...o kartais gamta dovanoja nuostabų renginį – nuo pašaknių iki viršūnių apšarmojusius miškus, kai akys negali patikėti, kad tokia grožybė reali“... „Tačiau niekada nepamirškite skėčio, nes čia – Lietuva. Čia lietūs lyja”.

Taigi sutarėme susitikti su autore Ciuricho knygos klube gegužės 17 dieną. Edita pasakė: „Jei dabar pasakysiu „ne“, tai neįvyks niekada, nes turiu žiauriai daug darbo. Vienas reikalavimas: visur važiuoju tik su savo vyru...“ Tai dar vienos meilės įrodymas.

Dalyvavusieji susitikime su Edita Mildažyte. Dianos Brunner nuotrauka.

Malonios popietės metu išgirdome, kad knyga buvo pradėta rašyti „ant tapetų“. Reikėjo juk kažkur greitai atskriejusias mintis užrašyti. Šuoliuodami per istoriją sužinojome, kad vienoje Tėvynėje yra net penkios vienoje: „Žemaitija – žemai, Aukštaitija – aukštai?“ Apie ypatingas lietuviškas Vėlines, Nidos žvejų ištobulintą vėtrungių

informacinę sistemą, įvykusią pirmąją dainų šventę, deja, ne Lietuvoje, o Ciuriche 1843 m. ... Knygoje pamatėme unikalias fotomenininkų Klaudijaus Driskiaus ir Arūno Baltėno nuotraukas. Patraukliu Editos pasakojimo stiliumi pateikti faktai apie praeities ir šiuolaikinę Lietuvą, manau, papildė ir praturtino kiekvieną atvykusį į susitikimą. Mūsų jaunosios

kartos atstovė Karolina Feldhausen gražia, taisyklinga lietuvių kalba paskaitė ištrauką iš knygos .

Štai kokią mintį išsakė Edita, trumpai paviešėjusi Ciuriche: „Šveicarijoje, jei negalima - tai negalima. Lietuvoje, jei tikrai negalima, - tai truputį galima.“

O mes, čia liekantys, sakome: „Iki pasimatymo, Lietuva!“

Sekminių savaitgalis Romoje

ILONA
KATKIENĖ

Romoje gali pritrūkti vandens, „bet vyno – niekada!“, - juokavo monsinjoras Petras Šiurys. Jaukioje lietuviškos Šv. Kazimiero Kolegijos svečių namų salėje, patogiai įsitaisę prie didelio stalo, kūrėme prailginto Sekminių savaitgalio planus.

Buvęs kolegijos rektorius monsinjoras P. Šiurys Šveicarijos lietuviams gerai pažįstamas, nes kasmet atskrenda laikyti šv. Mišių į tradicinę Vasario 16-osios minėjimo šventę. Jis globoja ir Romos lietuvių susijėjimus, o idėja susitikti abejoms bendruomenėms, tuo pačiu viešnioms aprodant Italijos sostinę, susilaukė entuziastingo abiejų pusių palaikymo.

Tad šių metų Sekminės delegacija iš Šveicarijos lietuvių bendruomenės valdybos ir Ciuricho knygų klubo šventė, smagiai klaidžiodama „imperiniuose griuvėsiuose“.

Kolegija - tolėliau nuo chaotiško sostinės centro, bet lengvai pasiekama metro ar traukiniu, o iki Koliziejus – vos ketvirtis valandos pėsčiomis. Asti aikštėje iš tolo šviečia raudonų plytų bokštai su Lietuvos herbais.

Neatsitiktinai Romos istorija prasideda dvynių motyvu, kaip ir lietuvių istorija Romoje neatsiejama nuo šių dvynių pastatų - lietuviškos

Kartu su Romos lietuviais „Villa Lituania“. Ilonos Katkienės nuotrauka.

šv. Kazimiero Kolegijos ir jos dvynio brolio – svečių namų.

Viloje „Lituania“ virš jaukių vidinių kiemelių su lietuviškais ąžuolais ir itališkais apelsinmedžiais nardo kregždės ir žuvėdros, grindinio dulkėse čirškia žvirbliai, o gaiviais vakarais iš šešėlių išlenda draugiškai nusiteikusios katės.

Per tris saulėtas dienas trylika linksmų ir žingeidžių lietuvių suspėjo ir pasisvečiuoti šv. Kazimiero Kolegijoje, ir apvaikščioti lankytinus objektus, ir pavakaroti su nuostabiai šilta Romos lietuvių bendruomene, ir visapusiškai ištirti Vatikano lobius su puikia gide Raimonda, ir padegustuoti ypatingo espresso šv. Eustachio kavinėje, ir pasižavėti visą jos salės sieną puošiančiu LDK laikų Lietuvos žemėlapiu, ir pasimėgauti itališka virtuve netoli kolegijos veikiančiame žuvies restorane, ir sudalyvauti šventinėse Sekminių mišiose šv.

Petro bazilikoje bei patirti daug kitų smulkesnių, bet irgi praturtinančių nuotykių, kaip, pavyzdžiui, masinė skrybėlių nuo saulės pirkimo akcija.

Monsinjoras P. Šiurys dosniai dalino žinias apie Romos bažnyčios gyvenimą iš vidaus, įvairiausios diskusijos virė ir kepė, o juokas liejosi per „Villa Lituania“ kraštus, užtvindydamas karštą ir dulkėtą amžinąjį miestą.

Skaniausia Romos kava - kavinėje „Sant Eustachio“. Ilonos Katkienės nuotrauka.

14-ieji Ciuricho Lietuviškos knygos klubo gyvavimo metai

JŪRATĖ
CASPERSEN

Pastovus savo kalbos svetimoje aplinkoje vartojimas, literatūros ir naujienų skaitymas, domėjimasis šiandieninės Lietuvos aktualijomis, kultūra ir istorija, yra neatsiejami mūsų tapatybės palaikymo ir gimtosios kalbos išlaikymo garantai. Kiek ilgesnį laiką užsienyje gyvenantis tautietis tam skiria laiko ir pastangų, galima pajusti net trumpo pokalbio metu.

Galima susiburti kartu pažaisti kėgliais, kortomis ar krepšinį, kartu pavakarieniauti ar pasidairyti po parodą, bet galima kiekvieną susitikimą padaryti nauja pažintimi su Lietuva, lietuvių rašytoju, klasikų ar šiandien kuriančiu, paklaidžioti savo tautiečių išminties ir patirties labirintuose, pamatyti pasaulį kito žmogaus akimis. Lietuvių rašytojų kūrybos skaitymas ir aptarimas bendruomenių susijėimuose reikšmingas ne tik tuo, kad lietuviška

knyga gauna pirmenybę prieš reikalingą perskaityti profesinę, informacinę ir grožinę literatūrą užsienio kalbomis, bet ir tuo, kad kiekvieną kartą yra atnaujinamas ryšys su tėvynės kultūra ir istorija, pasineriama į gimtosios kalbos gilesnį vartojimo ir raiškos lygmenį.

Ciuricho Lietuviškos knygos klubo veikla žymi jau keturioliktuosius gyvavimo metus. Per juos susipažinta su didžiąja lietuvių prozos ir poezijos dalimi, į viešnagę pakviesti ne viena dešimtis lietuvių rašytojų bei poetų, pristatytos kelios dešimtys naujai pasirodžiusių kūrinių. Susipažinimas su kūrėju neapsiriboja naujausia išleista jo knyga, dažnai yra aptariamos dominuojančios rašytojo temos apimant du, tris ir daugiau kūrinių. Kai kurie šiandieniniai Lietuvos rašytojai į mūsų vakarones „sugrįžta“ vėl ir vėl. Kasmetiniai „Metų knygos“ rinkimų rezultatai klube dažnai sutampa su tautiečių Lietuvoje nuomone, ir tai leidžia mums pasidžiaugti panašiu literatūros vertinimu.

Klubo narės metų pradžioje ar pabaigoje iš anksto aptaria metų susitikimus, pasirenka numatomas

skaityti knygas, o taip pat visad palieka vietos netikėtoms progoms. Siekiama kasmet savo kūrybą pristatyti pasikviesti nors vieną lietuvių rašytoją (dažnai pavyksta ir daugiau). Tada yra ruošiamas didesnis renginys ir kviečiami visi Šveicarijos lietuviai. Klubo veikloje aktyviai dalyvauja apie 10 narių, o į susitikimus su Lietuvos rašytojais susirenka iki keturių - penkių dešimčių tautiečių net iš atokiausių Šveicarijos vietų. Klubo vakaronių metu veikia mobilioji biblioteka (sukaupta beveik du šimtai knygų), kurios fondais kviečiami naudotis visi ŠLB nariai. Klubietes vienyja domėjimasis lietuvių literatūra, noras pasidalinti emocijomis ir mintimis apie perskaitytą knygą, besikeičiančią savivoką ir pasaulėžiūrą, pabendrauti gimtąja kalba.

2014-ieji buvo turtingi įspūdžiais ir susitikimais. Klubas surengė du susitikimus visai bendruomenei. Sausio mėnesį Klubo kvietimu bendruomenėje lankėsi filosofas ir rašytojas dr. Arvydas Juozaitis. Vakaronė „Kristijono Donelaičio metus pasitinkant...“ buvo skirta K. Donelaičio 300 gimimo metinių paminėjimui ir Arvydo Juozaičio

Didelis lietuviškų knygų pasirinkimas mobilojoje bibliotekoje. Dianos Brunner nuotrauka.

*Rašytojo Romualdo Granausko kūrybos kampelis.
Dianos Brunner nuotrauka.*

2007 metais parašytos ir šiais metais papildytos ir pakartotinu leidimu išleistos knygos „Karalių miestas be karalių“ pristatymui (renginys aprašytas SLŽ Nr. 24).

Gegužės 17 d. turėjome retą galimybę susitikti su žurnaliste, prodiusere, TV laidų autore ir vedėja Edita Mildažyte, kuri pristatydamą savo knygą „Pasimatymas su Lietuva“ be dvejonų vardijo, kuo Lietuva gali didžiulotis pasaulyje (žr. Ritos Žiedaitės straipsnį šiame SLŽ numeryje). Po šio susitikimo jautėmės kitaip, pasak Ilonos Katkienės gavome „koncentruoto patriotizmo dozę“. Tai aiškiai parodė ir Šveicarijos lietuvių noras įsigyti šią knygą. Buvo užsisakytos ir ambasados Berne pagalba dar gegužės mėnesį iš Lietuvos pargabentos virš 70 knygų lietuvių ir anglų kalbomis.

Likusiuose trijuose Klubo susitikimuose aptarta Dalios Kirkutienės, Rūtos Šepetys ir Romualdo Granausko kūryba.

Ypač įsimintina buvo paskutinė šių metų Klubo vakaronė lapkričio 21d. Ji buvo skirta dabar jau šviesios atminties lietuvių rašytojo, „moralinio dvasios kamertono“ (D. Jablonskaitė, www.15min.lt) Romualdo Granausko paskutiniams kūriniams: „Šventųjų gyvenimai“ (2013), „Išvartieji“ (2013) ir „Trečias gyvenimas“ (2014).

R. Granauskas, galima sakyti, žingsniavo kartu nuo pat Ciuricho Lietuviškos knygos klubo susikūrimo 2001 metais. Čia buvo pastebėta beveik kiekviena pasirodžiusi jo nauja knyga, vėl ir vėl klube įvykdavo „netiesioginis“ susitikimas su šiuo rašytoju ir jo herojais. Pirmą kartą kalbėjomės apie R. Granausko kūrybą pirmaisiais Klubo gyvavimo metais (2001 metų rudenį), o jo novelių romanas „Trys vienvėdis“ mūsų klube buvo išrinktas 2011-ųjų „Metų knyga“ (kai Lietuvoje „Metų knyga“ tapo Kristinos Sabaliauskaitės „Silva rerum II“). 2014 metų lapkričio mėnesio klubo susitikimui vėl pasiūlyta skaityti R. Granausko vėlyvuosius kūrinius.

Paskutiniaisiais metais rašytojas buvo labai produktyvus – kasmet išleisdavo po knygą, o 2013 m. išėjo net dvi. Nors dažnai knygų pagrindinis herojus yra pats rašytojas ir jo aplinka, aprašomos istorijos labai įdomios, pagaunančios ir nepaleidžiančios skaitytojo iki paskutinio puslapio. Tikriausiai rašytojas su dideliu pagreičiu judėjo prie savo brangiausios knygos, tos, dar neparašytos, nes ne kartą buvo cituojamas pasakęs: „Brangiausia knyga yra ta, kuri dar neparašyta. Tikiesi, kad ji bus pati geriausia. Kad tai bus tavo gulbės giesmė. Kitaip kokio galo sėstum prie stalo ir vargtum“.

Ciuricho Lietuviškos knygos klubas sveikino ir palaikė šiais metais knygynų tinklo „Pegasus“ ir kelių Lietuvos leidyklų įgyvendintą iniciatyvą - „Šiuolaikinių lietuvių autorių knygos. Atrask ir didžiulio“. Jos metu trylikoje Lietuvos miestų buvo surengta beveik 60 susitikimų su 30 lietuvių rašytojų. Negalima nepritarti iniciatyvos autoriams, kurie teigė: „Pagalvok, kiek mažai pasaulyje žmonių, mąstančių lietuvių kalba. Ji unikali ir niekas jos iš tavęs neatims. Tu – vienas iš daugelio, kurio mintys skamba lietuviškai“. Jei šis kvietimas rastų atgarsį ir Šveicarijos lietuvių tarpe, mielai kviečiame į Lietuviškos knygos klubą. Jau aptarti 2015 metų veiklos planai. Gal jie sudomins ir Jus. Sausio mėnesį planuojamas susitikimas su eseiste ir filosofe dr. Dalia Staponkute, kuriame bus pristatyta jos knyga „Iš dviejų renkuosi trečią“ (2013), o gegužės mėnesį drauge keliausime į Turiną (Italija) tarptautinę knygų mugę. Taip pat skaitysime ir aptarsime Audronės Urbonaitės, Paulinos Pukytės ir Aldonos Ruseckaitės kūrinius.

Dianos Brunner nuotrauka.

Pasikeitimai Bazelio knygos klube: Kultūros forumo įsteigimas

Pavasari „Šveicarijos lietuvių žinias“ pasiekė naujiena, kad Bazelio knygos klubas pakeitė savo pavadinimą bei persiorganizavo į Šveicarijos-Lietuvos kultūros forumą. Kokia buvo tokio virsmo priežastis, klausiamo Virginijos Siderkevičiūtės.

Taip, nuo š.m. kovo mėnesio Bazelyje veikusiame bei literatūrinius renginius organizavusiame knygos klube įvyko pasikeitimų - jis buvo reorganizuotas į bendrąją „Šveicarijos-Lietuvos kultūros forumą“ (toliau Kultūros forumas). Idėja steigti bendrąją rutuliojosi jau seniai. Kiekvieną kartą, nusprendę pasikviesti koki nors rašytoją į svečius, spręsdavome, kaip padengsime kelionės, apnakvindinimo, maitinimo ir išvykų po Šveicariją išlaidas. Surinkę nario mokestį už metus, jau turime lėšų ir galime jas panaudoti minėtoms išlaidoms padengti.

Kas pasikeitė nuo knygos klubo laikų? Papasakokite plačiau apie naujojo forumo veiklą.

Nauja yra tai, kad kaip ir kiekvienoje oficialiai Šveicarijoje veikiančioje bendrijoje (vok. Verein), Kultūros forumo steigiamojo susirinkimo metu buvo patvirtinti statutai, aprašantys svarbiausius veiklos principus ir tikslus. Tikslai išlieka tie patys – literatūrinių renginių organizacija ir inicijavimas bei glaudus, kultūrinių projektų realizavimui reikalingas bendradarbiavimas su kitomis bendrijomis, organizacijomis ir institucijomis tiek Lietuvoje, tiek Šveicarijoje. Forumo nariu gali tapti kiekvienas norintis ir bendrijos tikslams pritariantis asmuo, kuris susimoka metinį nario mokestį. Vykstant renginiams, kuriuose dalyvauja rašytojai, forumo nariai

moka žymiai mažiau, nei ne nariai.

Kokius svarbesnius renginius galėtumėte paminėti?

Nors mums svarbus yra kiekvienas susitikimas, kaip išskirtinė galimybė, gyvenant ne Lietuvoje, bendraminčių būryje diskutuoti, aptarti ir klausytis lietuvių autorių kūrybos, svarbiausi renginiai vis dėlto yra tie, į kuriuos atvyksta patys autoriai. Tokių renginių šiemet turėjome net tris. Intensyviausiai ruošėmės Poezijos Pavasario festivaliui Šveicarijoje: Kultūros forumas ir toliau tęsė 2012 m. Bazelio knygos klubo pradėtą Poezijos Pavasario renginių Šveicarijoje koordinaciją. Šiemet ypatingai džiaugėmės – PP šventė 50-ąjį jubiliejų – tai vienas seniausių tarptautinių poezijos festivalių Europoje. Iš Lietuvos atvykę poetai - Dovilė Zelčiūtė, Ilzė Butkutė ir Artūras Valionis – lankėsi Bazelyje (org. Kultūros forumas), Berne (org. LR ambasada Šveicarijoje) ir Ženevoje (org. dr. Eglė Kačkutė). Kaip ir kiekvienais metais, pagrindiniai renginio partneriai ir rėmėjai iš

Poezijos Pavasario dalyviai Bazelyje. Ilonos Katkienės nuotrauka.

Lietuvos buvo LR rašytojų sąjunga bei Rašytojų klubas, Šveicarijoje – LR ambasada Berne. Nuoširdžiai dar kartą dėkojame festivalio rėmėjams, be kurių tikrai nebūtume surengę tokios gražios poezijos šventės Šveicarijoje – Užsienio reikalų ministerijai, Ciuricho ir Cugo kantonų garbės konsului dr. Graziano Pedrojai, Ženevos ir Vo kantonų garbės konsului dr. Michel Sogny, Kurmanavičių, Šukaičių ir Tikuišių šeimoms, dr. V. Gaučaiti bei nepanorusiam skelbti pavardės rėmėjui V.P.

Birželio mėn. romaną „Eigulio duktė“ pristatė Briuselyje gyvenanti rašytoja, poetė Agnė Žagrakalytė, o rugsėjo mėnesį Bazelyje viešėjo Vilniuje gyvenanti austrų žurnalistė, rašytoja knygos „Helvecija ir Lietuva“ autorė dr. Judith Ledwonig.

Dėkojame už atsakymus.

Parengė dr. Lijana Tagmann

Seminaras Lietuvoje: Viskas prasideda nuo idėjos

DIANA BRUNNER

Rugsėjo pradžioje visai netikėtai gavau pasiūlymą dalyvauti žiniasklaidininkų seminare Lietuvoje. Viskas susiklostė labai greitai: netrukus po pasiūlymo jau turėjau bilietus į Lietuvą. Dėkoju už šią galimybę Šveicarijos lietuvių bendruomenės valdybai, o taip pat LR URM Užsienio lietuvių departamentui už įdomią programą ir puikią seminaro organizaciją. Mums, 41 žiniasklaidininkams iš 30 šalių, ištis buvo skirta labai daug dėmesio, jautėmės labai pakylėti ir svarbūs. Kartais taip gera žinoti, kad nesi vienišas karys laukuose, o tavo atliekamo darbo reikia ir jis yra vertinamas.

Seminaras tęsėsi tris dienas. Pirmą dieną mus pasveikino LR Užsienio reikalų viceministras Mantvydas

Bekešius ir URM Užsienio Lietuvių departamento direktorė Gintė Damušytė, supažindinusi su seminaro programa ir tikslais. Prisistatėme ir mes. Labai įdomu buvo klausytis *15min.lt* vyr. redaktoriaus Rimvydo Valatkos, kuris papasakojo apie žurnalisto darbą iš savo pusės ir davė praktiškų patarimų, kaip rašyti straipsnius, kaip tinkamai parinkti antraštę, kad straipsnis būtų skaitomas ir matomas. Redaktorius davė patarimų, kaip bendrauti su žurnalistais: kalbėti aiškiai, trumpais sakiniais ir nemeluoti. Jei interviu norima tuoj pat – paprašyti penkių, dešimties minučių susikoncentravimui ir teksto apgalvojimui. „Žurnalistai taip pat žmonės. Kaip su jais bendrausi, taip ir jie elgsis su tavimi. Jiems neįdomus tavo asmuo, jiems rūpi tik istorija“, – aiškino R. Valatka.

Vienas iš pranešimų buvo apie Lietuvos energetikos politiką. Tema iš pradžių man pasirodė nuobodoka, tačiau pasakojimas apie SGD terminalą nuo jo idėjos iki laivosaugyklos atplaukimo į Klaipėdą bei apie terminalo svarbą Lietuvai ir

Baltijos valstybėms, labai sudomino. Mąsčiau, kad galime ir turime kuo didžiuliotis, kad vieni, be ES ar kieno kito pagalbos, įgyvendinome tokį didelį ir svarbų projektą, kuris užtikrins Lietuvos energetinę nepriklausomybę nuo Rusijos dujų.

Bene didžiausią įspūdį paliko kapitono Pauliaus Kovo pasakojimas apie Tūkstantmečio odisėją, kuri prasidėjo nuo vienintelio klausimo buriuotojų tarpe: „Taiką, vyrai, darome? Artėja dvi svarbios datos – 20 metų nuo tada, kai trys lietuvių jachtos perplaukė Atlantą, ir Lietuvos tūkstantmetis“. Ir vienas atsakė: „Plaukiam aplink pasaulį“. Taip gimė ši idėja, įgavo pagreitį ir virto galinga banga, apėmusi lietuvių visame pasaulyje. Nors pradžioje nebuvo nieko – nei jachtos, nei pinigų. Bet jei yra idėja, bendraminčiai ir degančios širdys bei akys – viskas įmanoma. Ir nesvarbu, kad prižadėti Vyriausybės pinigai dėl pralaimėtų rinkimų „nuplaukė“, kad šalį apėmė finansinė krizė, kad lietuviai masiškai emigruoja... Sportinė jachta „Ambersail“ per devynių mėnesių kelionę, per 11

Kapitonas Paulius Kovas savo įspūdžius iš Tūkstantmečio odisėjos aprašė knygoje „Gyvenimas audroje. Kaip išlikti sausam“. Dianos Brunner nuotrauka.

LR Prezidentė Dalia Grybauskaitė priėmė užsienio lietuvių žiniasklaidininkus iš 30-ties šalių. Prezidentūros nuotrauka.

etapų aplankė 26-ias pasaulio lietuvių bendruomenes 20-yje šalių penkiuose žemynuose. Jachta nedidelė, 19,25 m. ilgio ir 5,25 m. pločio. Kiekviena komanda, kurių buvo 11, ir kurių kiekvieną sudarė 10-11 vyrų, buvo labai stropiai atrenkama. Norinčių kartu plaukti buvo kur kas daugiau nei vietų. Paulius Kovas vadovavosi savo atrankos kriterijais – savo šeštojo pojūčiu ir kandidato noru bei užsidegimu. „Tikra komanda per krizę yra kaip kumštis. Kalbu apie tokią komandą, kuris vienas už kitą stoja mūru. Nes kur tikroje komandoje žmonės žino: jei kas nors ko nors nepadarys arba padarys blogai – į dugną eis visi“. Buvo labai įdomu klausyti „kasdienių“ istorijų jachtoje, apie šventes ir sunkumus. Norite žinoti, kodėl tik porą komandų jachtoje per tą patį laiko tarpą ir perkant tuos pačius maisto produktus priaugo svorio, o kitos ne? Atsakymas labai paprastas – kai gamini maistą su meile savo aplinkiniams, iš tų pačių ryžių gali prigalvoti begalę variantų, kaip paskaninti, kaip pajvairinti. O jei verdi be meilės, tik iš pareigos...

Ši paskaita man buvo didelė motyvacijos, lietuviybės, tautiškumo dozė. Žiūrint filmą apie Tūkstantmečio odisėją, šios kelionės metu išsirutuliojusią idėją apie vieningą „Tautiškos giesmės“ giedojimą tuo pačiu metu visame pasaulyje, buvo sunku sulaikyti ašaras. Šie vyrai įrodė,

kad gyvenime galima viską pasiekti. Reikia tik norėti.

Antrąją dieną gavome praktiškų patarimų apie socialinės žiniasklaidos panaudojimo galimybes, apie informacijos sklaidą užsienio kalbomis. Turėjome progos susitikti ir pabendrauti su Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos generaliniu direktoriumi Audriumi Siaurusevičiumi. Jis akcentavo grįžtamojo ryšio svarbą ir kvietė dalintis savo pastebėjimais apie laidų kokybę, LRT Lituanica kanalo pasiekiamumą, ragino rašyti apie savo poreikius ir teikti pasiūlymus.

Toliau programoje – susitikimas su LR prezidente Dalia Grybauskaite, kurio visi labai laukėme. Tik jai įžengus į salę, mūsų akys susmigo į ją, o ji: „Jūs ne į mane, o į kamerą žiūrėkite“, mat buvome jau sustoję nuotraukai, nenorėjome leisti laiko vėjais. Susitikimui buvo skirtas pusvalandis, kuris tapo ilgesnis. Prezidentė trumpai ir dalykiškai apžvelgė Lietuvos politinę situaciją ir Rusijos vykdomą informacinį karą prieš Lietuvą. Lietuvos kariuomenės pulkininkas Saulius Guzevičius pavyzdžiais papildė Prezidentės pasakojimą, kaip vykdoma propaganda ir kaip svarbu yra informacinis saugumas.

Vėliau programoje buvo filmo apie Lietuvos partizanus peržiūra.

Pasilikome jo žiūrėti Prezidentūroje. Pusantros valandos dokumentinis filmas „Nematomas frontas“ Lietuvoje buvo rodomas Vilniaus tarptautinio kino festivalyje „Kino pavasaris“ ir gavo „žiūroviškiausio“ lietuviško filmo apdovanojimą. Dokumentinis pasakojimas kurtas pasitelkus autentiškus ir atvirus to meto liudininkų pasakojimus, partizano Juozo Lukšo dienoraščius ir perteikiant visa tai per jo ir Nijolės Bražėnaitės meilės istorijos pagalbą. Filmui pasibaigus, režisieriai Jonas Ohman, Vincas Sruoginis ir Mark Johnston atsakinėjo į klausimus, kurių buvo daug ir įvairių. Visus domino, kaip jie patys jautėsi imant interviu iš partizanus šaudžiusio žmogaus ar ieškant nužudymo vietos miške...

Paskutinę seminaro dieną sužinojome apie renginių bendruomenės finansavimo galimybes. Jų yra netgi kelios, tai ir Spaudos, Radijo ir televizijos rėmimo fondas, ir Lietuvos kultūros taryba bei mūsų senai pažįstamas URM Užsienio lietuvių departamentas.

Tad, anot Pauliaus Kovo, „viskas prasideda nuo idėjos. Nuo pirmo žodžio. Kad ir ką darytum, kad ir ko siektum. Jeigu tavo komanda pasiūmą tą žodį – įgyvendina ir idėją. Antraip žodis taip ir lieka kyboti erdvėje neišsipildęs.“

Pirmyn!

In Memoriam: dr. Jurgis Steponavičius (1924-2014)

*JŪRATĖ
CASPERSEN*

Šis tekstas turėjo būti malonaus susitikimo prisiminimas su neseniai savo 90-ąjį jubiliejų atšventusiu lietuvių senbuviu Šveicarijoje, ŠLB kūrėju, dr. Jurgiu Steponavičiumi jo namuose Suhr miestelio pakraštyje. Jo namuose svečiavausi pirmą kartą. Aplinka labai priminė lietuvišką: už namo driekėsi nešienauta vešli pieva, o gatvė, atvedusi į Steponavičių namą, susiaurėjo į žvyrkelį, vedantį į netoliese esantį miškelį. Ant namo sienos kabėjo medinis grėbys ir keletas kitų sodo priežiūros padargų, o viduje – saikingai išdėstyti Jurgio gimtinei simbolizuojantys suvenyrai. Ramus ir susikaupęs, įsitaisęs patogioje sodo kėdėje, Jurgis daugiau klausinėjo nei pasakojo, nors dar telefonu buvau pranešusi viešnagės tikslą - trumpą interviu į „Šveicarijos lietuvių žinias“. Šalia prisėdė jo žmona Beatričė, ištikimiausia Jurgio gyvenimo palydovė, su kuria Jurgis nugyveno 51 bendro gyvenimo

metus, užaugino 4 vaikus ir dabar abu pensijoje džiaugėsi nepriekaištinga sveikata ir šešiais savo anūkais.

Jurgis ir Beatričė, jaunas gydytojas ir medicinos sesuo, susitiko ligoninėje, susituokė 1963-aisiais ir nuo tada Jurgio gyvenime prasidėjo graži ir idiliška šeimos ir profesijos paralelė. Ape tai, kas buvo iki to laiko, Jurgio pasakojimas lakoniškas. Gal daug kas primiršta, o gal nenorėta atverti.

Gimė J. Steponavičius 1924-ųjų balandžio 24 d., Šiaulių apskrityje Senųjų Šaukėnų dvare. Šeima gyveno pasiturinčiai; be žemės, tėvas turėjo ir didžiulę plytinę. To užteko, kad užėjus sovietams 1941 m., tėvai būtų ištremti į Sibirą. Jurgiui ir jo seseriai tada pasisekė išsigelbėti. Jis baigė Šiaulių gimnaziją, pradėjo studijuoti mediciną.

Atėjus 1944-ųjų vasarai, dar tebesiaučiant karui ir prieš sugrįžtant sovietams į Lietuvą, dvidešimtmetis Jurgis paliko namus ir pasitraukė į Vokietiją. O 1945 m. Nepriklausomos Lietuvos pasiuntinio E. Turausko sudarytame lietuvių karo pabėgėlių Šveicarijoje sąrašė randame ir jo pavardę. Gabus Lietuvos jaunimas, remiamas Amerikos lietuvių lėšomis,

jau tų pačių metų rudenį pradėjo studijuoti Šveicarijos universitetuose. Tarp 34 registruotų lietuvių studentų - J. Steponavičius - jau 1945-ųjų metų žiemos semestrai įmatrikuliuoti į Fribūro universiteto Medicinos fakultetą (dviejų semestrų studijos persikėlė į Berno universitetą). Nežiūrint sunkios tremtinių gyvenimo pradžios Šveicarijoje, apie Berną susibūrę lietuviai kiekvieną penktadienį rinkdavosi *Schweizerhof* viešbučio restorane. Reguliarių lankytojų tarpe Jurgis prisiminė p. Linderienę, P. Radvilą, A. Gerutį ir savo gimnazijos draugą Vaclovą Dargužą.

Ilgijęs Šveicarijos pilietybę, J. Steponavičius sutrumpino savo vardą ir pavardę į šveicarams patogesnius ištarti Jürg Stephen, perlaikė valstybinius medicinos egzaminus ir vedęs apsigyveno Suhr miestelyje Argau kantone. Čia ir prabėgo Jurgio gyvenimas. Ilgijęs mediko darbo patirties, J. Steponavičius atidarė privatų gydytojo kabinetą šeimos gyvenamo namo pirmame aukšte. Abu su Beatričė pasinerė į šeimos ir medikų gyvenimą. Dažnai net riba išnykdavo. Išėjus pasivaikščioti su vaikais sekmadienio popietę, sugrįžę Steponavičiai neretai rasdavo ant

Dianos Brunner nuotrauka

1999 metais dr. Jurgiui Steponavičiui įteikta padėka Šaukėnų bažnyčioje už paaukotus teviškėnams vargonus. Steponavičių šeimos asm. archyvo nuotrauka.

jų suolelio sėdinčių ir gydytojų laukiančių negaluojančių pacientų. Ir Jurgis juos priimdavo, niekad nepriekaištaudavo.

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, Jurgis su žmona aplankė gimtuosius Šaukėnus. Su gailėsčiu apėjo apleistus pastatus, aplankė išrėtėjusias gimines. Gavęs menką kompensaciją už tėvų žemę ir ūkį, Jurgis su žmona panorė savo kraštiečiams kažką padovanoti. Ilgus metus Suhr katalikų bažnyčioje vargonavusi Beatričė, netruko pastebėti, kad Šaukėnų Šv. Trejybės parapijos bažnyčios vargonai visai atgyvenę ir pasiryžę, sugrįžusi į Šveicariją, surinkti reikiamą sumą aukų naujiems bažnyčios vargonams nupirkti.

Vargonus pirkė Uster miestelyje Ciuricho kantone, o juos namo parvežė Jurgio kolega gydytojas su savo mašina. Beatričė iš šios kelionės grįžo bagažinėje, kur pusantros valandos praleido pusiau gulom. Po to sekė pačių organizuota vargonų kelionė per Kyli, Klaipėdą į Šaukėnus.

1999 m. birželio mėnesį Šaukėnuose

ši Steponavičių šeimos dovana buvo priimta su didele kraštiečių pagarba ir dėkingumu. Užkėlus ir sumontavus naujuosius vargonus, jų pirmą testą atliko pati mecenatė Beatričė Stephan. Už šią dovaną Steponavičiai gavo Padėkos raštą, kuris ir šiandien įrėmintas puikiojasi tarp brangiausių šeimos nuotraukų. Jame dėkojama Jurgiui ir Beatričei Steponavičiams ir „kitiems Suhr parapijos aukotojams už padovanotus vargonus Šaukėnų Šv. Trejybės parapijai“.

Ši kelionė ir buvusi paskutinė į Jurgio tėvynę, o jų iš viso buvo trys. Išėjęs į pensiją, Jurgis laiką leido savo sode, džiaugėsi anūkais, rūpinosi sveikata, sportavo. Net iki praeitų metų, žiemą užsidėjęs slides reguliariai išeidavo porai valandų pakviepuoti šviežiu oru, o vasarą, pasivaikščiojimas po netoliese esantį miškelį būdavo dienos rutina. Iki pat 90-ojo gimtadienio Jurgis nebuvo jautęs skausmų, tik paskutiniuosius pora metų netikėtai užeidavo epileptiniai priepoliai, tris-keturis kartus per metus. Jie ateidavo netikėtai ir nepalikdavo jokių pėdsakų. Taip buvo ir šių metų lapkričio 21 d.

vakarą. Gerai nusiteikę po vakarienės Jurgis su Beatričė vakarojo žaisdami kortomis ir šnekučiuodamiesi.

Lapkričio 22 d. naktį netikėtai užėjusio priepolio metu nustojo plakusi Jurgio Steponavičiaus širdis.

Jurgio gyvenimo palydovė Beatričė po šios netekties yra apsupta vaikų bei anūkų globa ir meile. Tokia, kokia ją visą gyvenimą supo Jurgis. Nebuvo temų, kurios jie nebūtų aptarę ir sutarę. Kaip ir ta, kur ir kaip norėtų būti palaidoti. Ponia Beatričė atviravo, kad su Jurgiu buvo labai pamėgę už miškelio esančią pievą, kuri visad yra nušviesta saulės ir puošiasi spalvingiausiomis laukinėmis gėlėmis. Toje pievoje ir ilsėsis abiejų Steponavičių išsklaidyti pelenai. Jurgio pelenų išbarstymas vyks gruodžio 13 d. dalyvaujant siauram šeimos ratui.

Amžinąjį atilsį dr. Jurgiui Steponavičiui - Lietuvos sūnui ir Šveicarijos lietuvių bendruomenės kūrėjui, jos ilgamečiam globėjui ir rėmėjui.

Archeologas iš Vakarų Šveicarijos - Šiaurės Lietuvoje

VILIJA
BISCHOFF
HANDSCHIN

Frédéric Dubois de Montperreux gimė 1798 m. Neuchatelyje. Jaunystėje šis Vakarų Šveicarijoje žinomas keliautojas, geografas, archeologas ir gamtininkas kurį laiką dirbo baronų fon Ropų vaikų mokytoju Pakruojyje. Lietuvoje jis nuveikė gana nemažai, bet kažkodėl apie jį beveik nieko nėra žinoma. Jis domėjosi krašto etnografija, darė archeologinius kasinėjimus, paskelbė veikalų apie kai kurių Lietuvos vietų geomorfologines, hidrologines sąlygas, naudingąsias iškasenas, sudarė geognostinį Lietuvos ir pietinės Latvijos dalies žemėlapi, bene pirmasis Lietuvoje pradėjo skaičiuoti pilkapių sampilus. Jis taip pat garsino Lietuvą Europoje, pristatydamas lietuvių senienas. Savo laiškuose,

rašytuose motinai ir seseriai, jis žavėjosi Lietuvos praeitimi, kuri esą niekuo nenusileidžia Graikijos praeičiai.

Nuo 1843 m. Frédéric Dubois de Montperreux dirbo Neuchatelio akademijoje archeologijos profesoriumi. Vėliau – Istorijos ir archeologijos muziejaus direktoriumi. Artimai bendravo su Ferdinand Keller ir Arnold Escher. Prieš gyvenimo pabaigą savo vertingus rinkinius ir biblioteką padovanojo Ciuricho miestui.

Neuchatel Istorijos ir archeologijos muziejus «Latenium».
Luko Handschin nuotrauka.

Literatūra:

J.Lewonig. „Helvecija ir Lietuva“, V., 2011;

Interneto puslapiai:
www.hls-dhs-dss.ch,
www.men-d2w.ne.ch

Tičino dvasios Vilniuje beieškant

Pasak Lietuvos turizmo departamento statistikos, Šveicarija niekada nepretendavo į daugiausia Lietuvoje apsilankančių turistų šalių dešimtuką, ir tikriausiai niekada nepretenduos. Vis dėlto 300 metų senumo kultūrinės sąsajos, jungiančios žymiausius Lietuvos religinius pastatus ir tičiniečius architektus, tapo atradimu, atviliojusi aukščiausius Tičino kantono valdžios vyrus į Lietuvą. Šiai solidžiai delegacijai vadovavo Tičino kantono vyriausybės vadovas Manuele Bertoli – vienas pirmųjų Šveicarijos politikų, užėmusių tokį aukštą postą, būdamas visiškai aklas. Jis maloniai sutiko pasidalinti šio vizito įspūdžiais ir tolimesnio bendradarbiavimo su Lietuva galimybėmis.

O jūs tikrai laikotės savo duoto pažado – lygiai prieš metus, po specialaus meno istorijos leidinio „Arte&Storia“, skirto Lietuvai, pristatymo Lugano savivaldybėje pažadėjote, kad pirmasis Jūsų, kaip naujojo Tičino kantono vyriausybės vadovo užsienio vizitas bus į Lietuvą. Šių metų birželio pradžioje jau vaikštinėjote po Vilniaus senamiestį. Ar Jus suintrigavo pristatyti abiejų šalių architektūriniai ryšiai, ar vis dėlto tai buvo tik politinio mandagumo vizitas?

Reikšti mandagumą politikoje naudinga, kadangi tai – puiki galimybė tiesiogiai pabendrauti su kitų šalių žmonėmis, įskaitant ir politikus. Tačiau visų pirma, šis

vizitas atspindėjo kultūrinį interesą, nes galėjome pamatyti ir pagerbti Tičino architektų darbus Lietuvoje. Prieš tris-keturis šimtus metų šie savo amato meistrai jūsų šalyje statė savo suprojektuotas bažnyčias ir kitus svarbius pastatus, tapusius mūsų architektūros meno liudijimais Europoje. Tad abi jūsų įvardintos vizito į Lietuvą priežastys yra teisingos.

Ar prieš pastarąjį Šveicarijos ir Lietuvos universitetų bendradarbiavimą ir kartu gimusią studiją Jums Lietuvos vardas buvo girdėtas?

Neslėpsiu, kad prieš vizitą Lietuva man tebuvo lopinėlis žemėlapyje ir pavadinimas, sutinkamas istorijos

Delegacija iš Tičino Vilniuje prie Aušros vartų. Dainiaus Labučio nuotrauka.

knygose. Kadangi mėgstu skaityti istorines knygas, esu ne kartą sutikęs Lietuvos vardą Europos istorijos kontekste. Nuolatinė sudėtinga situacija tarp Rusijos ir Lenkijos man labai primena mūsų Tičino kantono istoriją, kadangi, būdami viduryje tarp Šiaurės ir Pietų, ne vieną šimtmetį atsidurdavome tarp Italijos ir Šveicarijos ugnių. Kąkada priklausėme Italijai, dabar esame šveicarai ir labai tikimės jais išlikti ateityje. Taigi šis istorinis aspektas būdingas ir Tičinui, ir Lietuvai.

Į Jūsų delegacijos sudėtį įėjo įvairūs aukščiausi Tičino valdžios pareigūnai. Koks buvo pagrindinis šio vizito tikslas?

Turėjome du tikslus. Pirmasis – mano jau minėtos kultūrinės realijos. Antrasis – pažinti Lietuvą, kadangi ji tokia pat maža šalis kaip Šveicarija, tik visiškai kitokia, esanti skirtingoje geopolitinėje padėtyje, bei iš arčiau pamatyti jos ekonominę situaciją ir sistemą. Apsilankėme Klaipėdos

laisvoje ekonominėje zonoje ir šio miesto uoste. Buvo labai įdomu ir naudinga sužinoti, kokius svarbius darbus jūsų šalis yra numčiusi dėl savo ateities. Be to, mus labai domino pokyčiai, kurie per pastaruosius dvidešimt metų įvyko ekonomikos ir kultūros srityse.

Mano nuomone, turėjote pranašumą, galėdamas pajusti Vilnių ir Lietuvą labiau nei koks kitas keliautojas, kadangi esate aklas. Kaip galėtume apibūdinti šį jausmą?

Vilnius – sparčiai besivystantis miestas. Šitą aš tikrai pajutau. Ir norą keistis. Mane tikrai nustebino didelės kultūrinės investicijos. O tai, mano nuomone, labai svarbu, ypač, kai šalis nėra pasiturinti. Kartais net Šveicarijoje, kuri yra laikoma turtinga šalimi, sunku įtikinti politikus ir net visuomenę, kad kultūrinės investicijos yra būtinos ir naudingos šalies ateičiai. Tad šie jūsų žingsniai išties verti pagarbos.

Ar Vilnius buvo draugiškas neregiamas?

Taip, Vilnius man buvo draugiškas. Žinoma, aš turėjau pagalbininką, nes akleji, kaip įprasta, nekeliauja vieni po užsienio šalis, nes tai būtų per daug sudėtinga ir ne taip įdomu. Tačiau Vilniuje aš neturėjau jokių problemų.

Vilniuje yra apie 20 pastatų, kuriuos suprojektavo, pastatė ir dekoravo Tičino architektai. Ar vaikštinėdamas po Vilniaus senamiestį spėjote pajusti Tičino dvasią?

Tičino dvasia yra ne vien šio krašto architektūra. Tičino dvasią sudaro daug dalykų. Tačiau šie didingi pastatai, iškilę prieš 300 metų Lietuvoje, turint omeny, kad tais laikais nebuvo nei įrankių, nei kitų statybinių galimybių, kurių apstu dabar, ši architektūrinė Tičino dalelė Lietuvoje yra mūsų pasididžiavimas, tikrai dvelkiantis Tičino dvasia.

Ar Jums minėjo, kad dažnai šie architektūros paminklai priskiriami italams?

Taip, dažnai girdžiu, kaip žmonės Tičino architektus vadina italais, kaip ir mes ne taip retai lietuvius priskiriame lenkams.

Turėjote galimybę apsilankyti Lietuvos Valdovų rūmuose. Šis ilgalaikis projektas, statytas remiantis tam tikrais istoriniais duomenimis, pareikalavo milžiniško biudžeto ir vis dar kelia aštrias politikų ir visuomenės diskusijas, ar buvo verta ir tikslinga statyti tokį pastatą, kai Lietuvoje tiek neišspręstų žemiškų problemų. Ar lankydamasis Valdovų rūmuose pajutote didingą mūsų šalies praeitį, kadangi priešingu atveju galbūt skeptikai yra teisūs?

Esu tikras, kad ne vienas piktinasi, kam reikėjo išleisti tiek pinigų Valdovų rūmams, kai lėšų trūksta tikrai būtiniams dalykams. Tačiau ši jūsų kultūrinė investicija pasiteisins po maždaug 10-20 metų ir tai, mano nuomone, yra labai vertinga. Šiuo metu didelės investicijos yra skirtos Lugano Meno ir kultūros rūmams (LAC) – daugiau nei 200 milijardų frankų. Patikėkit, tai - milžiniška suma, tačiau ateityje šie rūmai taps turistų traukos centru bei mūsų visuomenės

*Tičino kantono vyriausybės vadovas
Manuele Bertoli. Dainiaus Labučio
nuotrauka.*

kultūrinio auklėjimo židiniu. Be abejo, dabar tai sunku įžvelgti, bet po 10-20 metų niekas ir nebeprikaišios tų didžiulių investicijų. Tačiau norint viską atlikti nepriekaištingai, būtina valia ir kokybė. O Valdovų rūmai man tikrai leido pajusti jūsų didingą valstybės istoriją.

Kuri Jūsų aplankyta vieta padarė didžiausią įspūdį ir kodėl?

Be abejo, žavėjausi Vilniaus architektūra, tačiau vis dėlto didžiausią įspūdį man padarė Klaipėdos uostas, kadangi Tičinas neturi priėjimo prie jūros, tad neturime ir tokios infrastruktūros. Klaipėdos uostas – tai vieta, demonstruojanti jūsų norą turėti glaudžius tarptautinius ryšius ir kelius. Tai verslo ir rinkų pagrindas bei vartai į platesnį pasaulį. Mums pavyko, kad galėjome dalyvauti suorganizuotoje ekskursijoje po uostą ir pažvelgti į jį iš jūros pusės.

Jūsų delegacija ne tik aplankė architektūros objektus, bet ir turėjo keletą aukšto lygio susitikimų ministerijose bei Prezidentūroje. Galbūt pavyko pasirašyti konkrečius ateities bendradarbiavimo susitarimus?

Mes aptarėme įvairias galimybes, tačiau neturėjome pakankamai laiko konkretesniems

sprendimams. Tačiau jei sulauksime ketinimų iš jūsų pusės, būtinai plėsimė bendradarbiavimą. Visgi nesu visos Šveicarijos vyriausybės vadovas – tik vieno kantono, tad galiu kalbėti tik Tičino vardu, bet toks bendradarbiavimas tikrai galimas, ir viskas priklauso tik nuo iniciatyvos iš abiejų pusių.

Jūsų nuomone, kokio pobūdžio bendradarbiavimas galėtų būti labiausiai tikėtinas – ekonominių ryšių, kultūrinių mainų ar turizmo plėtros?

Manau, visų pirma labiausiai tikėtinas kultūrinis bendradarbiavimas dėl tų pačių jau minėtų bendro kultūrinio paveldo priežasčių. Ekonominis bendradarbiavimas priklauso nuo to, ar mūsų ekonominės asociacijos išvelgs tokio bendradarbiavimo galimybes su Lietuva. Šveicarijoje ekonominį bendradarbiavimą reglamentuoja ne pati valstybė: ji tik padeda verslui ir pramonei. Tad pats verslas, norintis bendradarbiauti su Lietuva, turi kreiptis į valstybines institucijas ir prašyti palaikymo bei pagalbos. Kalbant apie turizmą, įprasta, kad kiekviena šalis kviestų kuo daugiau turistų pas save, todėl laukiame kuo

daugiau lietuvių, norinčių pakeliauti po Šveicariją. Esu tikras, kad galima ir mūsų šalių turistinių organizacijų partnerystė. Tiesą pasakius, šveicarai nelabai gerai pažįsta Lietuvą ir, galvodami apie šiaurinę Europos dalį, dažniau įsivaizduoja Skandinaviją. Pietiečiai, keliaujantys šiaurės kryptimi, turi tikslą pamatyti tikrą šiaurę, o ne sustoti pakeliui, tačiau Lenkija, Lietuva, Latvija ir Estija kartu kaip vienas regionas tikrai gali pasiūlyti naujų galimybių šveicarų turistams.

Kas, jūsų nuomone, labiausiai sudomintų tičiniečius turistus Lietuvoje?

Be abejo, tičiniečius labiausiai viliootų kraštiečių architektų pastatai Lietuvoje.

O pats ar norėtumėte antrą kartą apsilankyti Lietuvoje?

Tai priklauso nuo daugelio aplinkybių ateityje, tačiau manau, kad tai labai tikėtina.

Ačiū už pokalbį.

Kalbėjosi Erika Kancerevyčienė

Lietuvos Valdovų rūmai Vilniuje. Dianos Brunner nuotrauka.

Koks būsimo filmo „Edeno sodai” likimas?

*JANINA
SURVILAITĖ*

Žurnalistas Mindaugas Klusas režisieriaus Algimanto Puipos ir scenarijaus autorės Janinos Lapinskaitės kuriamą filmą pagal mano kūrinius: „Vila Edelveisas”, „Pašnekesiai su Helvecija”, „Vartai Nr. 3”, „Emigrantė ir Alpių piemuo” teisingai pavadino „ode vyresniajai Lietuvos aktorių kartai”.

Kai vieną gražią rugsėjo dieną svečiavausi Taujėnų dvare, kur vyko filmavimas, dvaro menės skendo prabangoje ir gėlėse, tvenkiniai žydėjo margomis rudens spalvomis, o nuo jaunystės mylimi aktoriai susitelkę laukė savo eilės labai rimtam darbui...

Prisimenu, kai Vilniaus universiteto studijų draugams pasakiau, kad rašau knygą apie senelių namus, visi vienu balsu pranašavo kūrybinę nesėkmę. „Kas skaitys? Kam reikalinga tokia knyga?”

Daugelis kūrėjų sako, jog ne jie pasirenka kūrybos temas, o temos pasirenka juos. Su didele užuojauta ir meile senam žmogui rašiau visus savo emigrantinius kūrinius. Labai apsidžiaugiau, kai vieni iš geriausių Lietuvos kino režisierių A. Puipa ir J. Lapinskaitė nutarė sukurti lietuvišką ilgametražį vaidybinį filmą. Neabejoju, jog jie tikrai atskleis ir vizualine kalba įprasmins margą kūrinių veikėjų pasaulį, tuo labiau, kad pagrindiniai vaidmenys jau paskirstyti mūsų auksiniam tautiniam senųjų legendinių aktorių būriui: J. Budraičiui, V. Mainelytei, G. Balandytei, D. Juronytei, E. Žebertavičiūtei, V. Paukštei, P. Gaidžiui ir patiems talentingiausiems jaunesnės kartos aktoriams.

Mano knygų redaktorė A. Karso-kienė paklausė: „Ar nekilo baimė likti

iki galo nesuprastai? Juk filmuojant prireikia daug meninių interpretacijų, kurių vizualinė kalba nutolsta nuo turtingos teksto kalbos?” Atsakiau, kad tikrai ne. Abu būsimo filmo režisieriai – magiški interpretatoriai. Bendros kūrybinės prasmės suvokimas vienijantis rašytoją, scenaristą ir režisierių į bendrą siekiamybę – labai svarbus. Kažkada filosofas A. J. Greimas sakė, jog bandydamas sukurti mokslą apie prasmę pasimetęs pats, nežinodamas, „kaip atskirti, kas prasminga, o kas nereikšminga“, vis apgailestavo, jog niekaip neišmoko džiaugtis gyvenimu ir nuo jaunumės svajojo „gražiai numirti“. „Nes gražiai gyventi neišmokau. Viskas subanalėja, arba pats subanalinu.“, – sakė jis.

Be troškimo jautriai išreikšti žmogaus gyvenimo prasmę filmas tikrai nepavyktų. Kiekviena kūryba turi turėti adresatą, o „Edeno soduose“ jis aiškus. Su palankumu ir meile iš visų pusių tarsi švelniai paliečiamos seno žmogaus pačios jautriausios sielos šaknys... Darnus kūrybingas puikių menininkų būrys, kokį subūrė režisierius A. Puipa ir scenarijaus autorė J. Lapinskaitė neabejotinai pateiks interpretacinių naujovių ir puikiai harmoningai suskambės.

Sakyčiau, labai įtaigi režisieriaus A. Puipos utopija: taip atrodo Lietuva po 20-ties metų!..

Šiame elektronikos, konkurencijos už tai, kas jauniausia, naujausia ir pažangiausia amžiuje net „paradoksai“ gali tapti realybe. Kai pažangusis mokslas pasisotins naujos kartos smegenimis stulbinančių atradimų ir išradimų srityse, tada bus tikrai atsisukta į seną žmogų: senatvė apsigaus pagarba ir visuomenės, ir valstybės.

Europos psichoterapijos asociacijos

Aktorės Gražina Balandytė ir Janina Lapinskaitė.

prezidentas doc. Eugenijus Laurinaitis pasidžiaugia, kad „scenarijaus autoriai bando rasti, kokie gi šios neišsprendžiamos dilemos sprendimai pasirenkami kiekvieno iš filmo veikėjų, ir ką jiems atneša gyvenimas „finišo tiesiojoje“... Parodomos išeitys ir jų pasekmės, be abejo skirtos ne išeinantiesiems, o gyviesiems – tiems, kurie dar gali labai nemažai pakeisti savo gyvenime, jei tik susimąstys. Išėjimas yra tik šio pasaulio galutinio ir negailestingo įvertinimo būdas.

Apsilankiusi filmavimo aikštelėje pajaučiau trijų aktorių kartų darnų susitelkimą vaidybinės išraiškos stebuklams, perteikiant trapų trumpo žmogaus gyvenimo lygmenį.

Jeigu kino žiūrovai pasijus susieti širdingumo suprantant seną žmogų, kilnus filmo tikslas bus pasiektas. Juk menininko pareiga ir yra garsiai išsakyti savo požiūrį į gerį. Manau, kad filmas palies reikšmingus, mažai teliestus lietuviškame kine dalykus, nes jame bus keliamos egzistenciškai svarbios idėjos, su skirtingu ir individualiu veikėjų santykiu į artėjančią gyvenimo baigtį.

Ir knygų autorei, ir režisieriams labai svarbu, kaip pavyks visa tai perduoti menine vizualine kalba. Prancūzas meno kritikas Gillesis Deleuze sakė: „Menas yra pasipriešinimo forma“.

„Edeno sodams“ paskirta gimti kaip besipriešinančiam nejautriam pasauliui kūriniui ir palikti daug gražių vilčių visų mūsų ateičiai.

Lietuvių išeivijos instituto tyrimas dėl ŠLB įsteigimo datos

„Po Jubiliejinio „Šveicarijos lietuvių žinios“ leidinio 2011 metais, kai kuriems bendruomenės nariams kilo abejonių dėl ŠLB įsteigimo datos. Atsakydama į tokias abejones, ŠLB valdyba nusprendė užsakyti

tyrimą pas istorijos ekspertus, kreipdamasi į Lietuvių išeivijos instituto mokslininkus. Štai tyrimo rezultatai, išskleidantys bet kokias abejones.

Tyrimas taip pat patvirtino, kad Šveicarijos lietuvių bendruomenė yra viena seniausių lietuvių bendruomenių, pradėjusių burtis dar prieš „Lietuvių Chartijos“

paskelbimą 1949 m. birželio 14 d. „Lietuvių chartija“ – VLIKo paskelbtas dokumentas, išreiškiantis lietuvių išeivijos tautinio solidarumo principus, kurių pagrindu buvo kuriama Pasaulio Lietuvių Bendruomenė ir jos sudėtinės dalys – kraštų Lietuvių bendruomenės.“

LIETUVIŲ IŠEIVIJOS INSTITUTAS
THE LITHUANIAN EMIGRATION INSTITUTE

Daukanto 25 LT-44249 Kaunas LITHUANIA
Ph. Fax: +370 37 327 839 E-mail: isc@fc.vdu.lt

Šveicarijos lietuvių bendruomenei

2014-12-03

VDU Lietuvių išeivijos instituto bendradarbiai aptarė istorikės Inos Vaisiūnaitės atliktą archyvinį tyrimą dėl Šveicarijos lietuvių bendruomenės (toliau – ŠLB) įsikūrimo datos nustatymo. Tyrimo metu buvo peržiūrėti su ŠLB susijusių asmenų archyviniai fondai, t.y. Stasio Lozoraičio, Vaclovo Dargužo, Alberto Geručio. Informacijos apie ŠLB pavyko aptikti tik A. Geručio archyve saugomame Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje. Rasti archyviniai dokumentai publikuojami žurnale „Oikos: lietuvių migracijos ir diasporos studijos“, 2014 m. Nr.2(18).

Tyrimo metu paaiškėjo pagrindinės ŠLB kūrimo datos:

1. Pirmoji PLB Apylinkė Šveicarijoje įkurta 1949 m. sausio 16 d. Ciuriche.
2. Antroji PLB Apylinkė įsteigta Berne 1949 m. kovo 4 d.
3. Pirmasis visuotinis Šveicarijoje gyvenančių lietuvių susirinkimas įvyko 1950 m. rugpjūčio 20 d. Ciuriche. Šio susirinkimo metu įsteigta ŠLB, išrinkta pirmoji valdyba, kurią sudarė: Kun. dr. J. Navickas, E. Garbačiauskienė, dr. A. Gerutis.
4. 1951 m. vasario 8 d. išleistas pirmasis „Šveicarijos Lietuvių Žinių“, neperiodinio ŠLB laikraščio, numeris. Jame pranešta apie ŠLB įsteigimą.
5. ŠLB nario mokestis buvo renkamas nuo 1950 m.
6. ŠLB įstatai visuotinio susirinkimo patvirtinti 1952 m. vasario 17 d. Iki tol galiojo laikinieji įstatai.

Galime konstatuoti, kad nuo 1950 m. rugpjūčio 20 d. Visuotinio Šveicarijos lietuvių susirinkimo bendruomenės dokumentai buvo pasirašomi ŠLB valdybos. Apie ŠLB įkūrimą pranešta pasaulio lietuvių spaudoje, išsiuntinėti pranešimai visiems Šveicarijoje gyvenusiems lietuviams. Pradėtas rinkti ŠLB nario mokestis, kuris buvo nustatytas 1950 m. rugpjūčio 20 d. visuotinio susirinkimo metu.

prof. habil. dr. E. Aleksandravičius

Šveicarijos lietuviai ir pasaulinė Paryžiaus paroda 1900 metais

JŪRATĖ
CASPERSEN

Gegužės 7 d. Lietuvoje yra minima spaudos atgavimo, kalbos ir knygos diena. 2014 m. gegužę, nors ir negausiais renginiais ir publikacijomis, Lietuvoje buvo paminėtos 110-osios spaudos lietuviškais rašmenimis draudimo panaikinimo metinės. Ši caro priespauda tęsėsi net 40 metų (1864-1904), o bandę jai priešintis, buvo baudžiami, areštuojami, kalinami ir net tremiami į Sibirą. Lietuviškas žodis galėjo būti spausdinamas tik už carinės Rusijos sudėtyje esančios Lietuvos ribų. Didžiausias vaidmuo čia teko Rytprūsiams, nors nemaža dalis lietuviškų leidinių buvo siuntomis gaunama iš kitų Europos šalių ir JAV.

Lietuviškos spaudos draudimas buvo tik vienas iš priespaudos būdų, bet jis labai sulėtino mūsų tautos sąmoningumo augimą ir išsilaisvinimo judėjimą. Persekiojama beužsimezganti pažangi visuomenės dalis buvo priversta slapstyti ir veikti už pavergtos Lietuvos ribų. XIX a. paskutiniame dešimtmetyje pažangūs lietuviai užsienyje telkėsi į draugijas ir tarptautiniu mastu kėlė į viešumą lietuvių tautos ir jos spaudos persekiojimą. Reikšmingiausia šios veiklos išraiška tapo lietuvių dalyvavimas atskira ekspozicija pasaulinėje Paryžiaus parodoje 1900 metais. Šiame įvykyje svarbų vaidmenį suvaidino ir Ciuricho lietuvių studentų draugija „Draugystė lietuviškos jaunuomenės“, įkurta 1898 metais.

Idėja lietuviams dalyvauti pasaulinėje parodoje kilo JAV lietuvių tarpe 1893 metų pabaigoje, tik paskelbus Paryžiaus parodos datą. Tam tikslui buvo nutarta

sukurti net specialią draugiją, vėliau tapusią „Lauryno Ivinsko Europos-Amerikos draugyste“, kuri per spaudą pakvietė lietuvius rengtis parodai, siekiant „suvesti Lietuvą į pažintį su kitomis tautomis“ (1, p.12).¹ 1894 metais „Ivinsko“ draugija išleido du atsišaukimus, kuriuose ragino lietuvius rinkti etnografinę medžiagą ir aukoti pinigų. Į tuos atsišaukimus atsiliepė keletas pritariančių laiškų, buvo atsiųstos pavienės aukos. Bet iki pasaulinės parodos esant dar šešeriems metams, draugijos veikla nusilpo ir nieko daugiau iš jos nebesigirdėjo.

Tačiau šio kreipimosi neužmiršo Ciuricho lietuviai, kurie buvo susibūrę į draugiją „Draugystė lietuviškos jaunuomenės“. Ir kai iki paskelbtos Paryžiaus parodos buvo likę kiek daugiau nei metai, jie, sudarę specialų komitetą, kurio uždavinys buvo rūpintis lietuvišku skyriumi Paryžiaus parodoje, paskelbė vienas po kito tris atsišaukimus. Į tą komitetą

1 (Pasaulinės parodos Vakarų Europoje pradėtos rengti XIX a. antroje pusėje. Jos buvo skirtos šalims demonstruoti savo pramonės ir amatininkų gaminius. Pirmoji pasaulinė paroda buvo surengta 1851 m. Londone ir iki XXa. pabaigos įvairiuose Vakarų Europos miestuose įvyko daugiau nei dvidešimt tokių parodų.).

įėjo ekonomistas, spaudos veikėjas Alfonsas Moravskis, dailininkas Pranas (Pranciškus) Žitkus Žitkevičius ir medicinos studentė Marija Kontautaitė (Dr. Alberto Geručio archyvuose - Kantautaitė).

Skirtingai nuo „Ivinsko“ draugijos skelbtos lietuviškos etnografinės parodos idėjos, ciurichiečiai dalyvavimą parodoje labiau norėjo išnaudoti politiniams ir propagandos tikslams (1, p.12), atkreipti parodos lankytojų dėmesį į lietuvių padėtį, ypač į jau daugiau nei tris dešimtmečius besitęsiantį lietuviškos spaudos draudimą. Štai vienas iš ciurichiečių atsišaukimų:

„A t s i š a u k i m a s . - Lietuviška literatūra ir laikraštystė išsitobulina visai išmenčiose sąlygose. Niekur ant visos pasaulės nėra kitos šalies kaip Lietuva, kur kiekviena knygelė, kiekvienas raštas atspaus tas prigymtoje tėvyniškoje kalboje laikosi už daiktu aštriai uždraustu, kur kiekvienas skaitantis panašią knygelę kad ir nekalčiausios įtalpos yra baisiai persekiojamas caro činovnikų ir ištremptas į kalėjimą ir Siberiją.

Iš tos priežasties lietuviška literatūra ir ypatingai laikraštystė užsitarnauja ant visotinės atydos ir gali būti vienu

Paryžius 1900 metais. Expolietuva.lt nuotrauka.

iš žingeidu dalyku ant Parižiaus parodos 1900 m. Del mus lietuvių išstatimas mūsų literatūros Parižiuje kur suvažios visas svietas turės ir tą svarbią vertę, kad aiškiai parodis, juog barbariški mūsų skriaudikai tie caro bašibuzukai – činovnikai – tačiaugi neišsigali mus sugniaušti ir sutrinti kaip atskyrios tautos, neišsigali išnaikinti mūsų kalbos, tikėjimo, literatūros ir t.t.

Metimas caro valdžiai akiveizdoje viso sviesto teip skaisto argumento mūsų gyvybės gali būti kuoveikiausiu įrankiu užkariavimui sau spaudos, jeigom išsistengsim suna/ud/uoti tą faktą vedę smagią agitaciją įtekminguose europieškuose laikraščiuose. Apart tos tiesios naudos surynkimas ant Parižiaus parodos visų lietuviškų atspaudimų turėtų dar ir kitų naudą, minėtina, po užsibaigimu parodos galima bus visą tą „lietuvišką skyrį“ apversti ant rimto pamato lietuviškai tautiškai bibliotekai.

Kadangi Draugystė Ivinsko nieko pozityviško savo siekiuje nepadarė ar nė išstengė padarinti; kadangi iki parodai belieka tik 1½ meto laiko; iš tos tai priežasties susitvėrė Komitetas kur nusprendė pajudinti tą seną klausimą, atgaivinti jį ir iš visų spėkų pasirupinti ape jo įkunijimą. Jeigom Draugystė Ivinsko, arba seniau susitvėrusis tam tykslui koks komitetas jau išyro, tai mes apsiėmamė arba kaip iniciatoriai visai paimti į savo rankas, arba tik gyvai tarpinauti visame procese įkunijimo minėto užmanimo. /.../

Taigi, Tautiečiai gyvenantieji Lietuvoje, Amerikoje ir kitose šaliose, kuriems brangi reikalai numylėtos mūsų Lietuvos, kurie suprantate svarbumą užmanimo, kviečiamė visus į darbą, tai yra: kiek kas išsigali paaukauti pinigų ir siuntinėti visokius lietuviškų atspaudimus. Mes iš savo pusės nepasigailėsime savo jaunos, karštos energijos. Lietuviai, bukime vyrais ir atlykimmė sandaroje nors vieną puikų darbą!

Komitetas

Adresas pinigams, laiškams ir visokiems lietuviškiems

atspaudimams: Mr. Otto Lang (Kam - parodai) Hegibachstr. N 22, Zürich, Suisse (Meldžiamė visų lietuviškų laikraščių atkartoti šį atsišaukimą.)“ (3, p.337)².

Ciuricho studentų atsišaukimas, gal dėl to, kad buvo paskelbtas tinkamu laiku, o gal dėl ryškesnio politinio atspalvio, greit sulaukė tautiečių dėmesio. Atsiliepė lietuviai Lietuvoje, Rytprūsioje ir Amerikoje. Nors JAV lietuvių tarpe buvo daug nesutarimų išsirenkant parodos ruošimo komiteto narius, netrukus viskas pajudėjo. JAV komiteto priešakinį stovą veiklūs Amerikos lietuviai: kunigas Jonas Žilius-Žilinskas, dr. Jonas Šliūpas, kunigas Antanas Milukas („Ivinskio“ draugijos steigėjas, būsimasis Šveicarijos Fribūro universiteto studentas), Petras Mikolainis ir J. Paukštys (1, p.18).

Amerikos lietuvių komitetas buvo numatęs parodos paruošimą Paryžiuje pavesti dr. Jonui Basanavičiui, bet jam esant užimtam kitais darbais, tai padaryti patikėta dr. Juozui Bagdonui (tuo metu jis Rytprūsioje redagavo „Varpą“ ir „Ūkininką“). J. Bagdoną palaikė ir Ciuricho komitetas.

Prasidėjus praktiniam lietuviškos ekspozicijos rengimui, Ciuricho komiteto vaidmuo sumažėjo. Alfonsas Moravskis išvyko iš Ciuricho toliau studijuoti į Leipcigą, o Marija Kontautaitė, anot dr. A. Geručio, 2 Ranka rašytas Atsišaukimas yra saugomas LLTI (Lietuvių literatūros ir tautosakos institute).

plačiajai visuomenei buvo per mažai žinoma, be to, ji sunkiai kalbėjo lietuviškai (buvo sulenkėjusi), nors save laikė lietuve. Tik trečiasis Ciuricho komiteto narys, dailininkas Pranas Žitkevičius išliko ne tik vienu pagrindinių parodos idėjos kėlėjų, bet ir daug prisidėjo prie praktinio jos įgyvendinimo. Vėliau dr. Juozas Bagdonas rašys savo Atsiminimuose (p. 199): „Pr. Žitkevičius buvo vienas iš darbščiausių Ciuricho komiteto narių: jis redagavo du pirmuosius atsišaukimus, o būdamas Paryžiuje rinko žinias, koku būdu geriausia būtų išstatyti mūsų uždraustuosius raštus ir apie tai pranešdavęs Ciuricho komitetui ir „Vienybės Lietuvininkų“ redaktoriui Mikolainiui.“³

Kad idėja virstų kūnu, reikėjo atskiro parodos rengimo komiteto vietoje - Paryžiuje. Jis buvo sukurtas 1899 gruodžio mėn. (J. Pautienius - kasininkas, J. Bagdonas - sekretorius, nariai - K. Dobkevičius ir P. Žitkevičius). JAV komitetui raginant, 1900 m. sausio 20 d. susikūrė ir eksponatų rinkimo komitetas Prūsijoje (P. Strėkys, M. Jankus, J. Vanagaitis ir M. Zauniūtė). Parodai artėjant, intensyviausias darbas vyko Paryžiaus komitete. JAV lietuvių komitetas labiausiai rėmė finansiškai, o Prūsijos lietuviai surinko ir atsiuntė daugiausia eksponatų ir spaudos leidinių.

1900 metų balandžio 15-ąją,
3 Citata rasta dr. A. Geručio archyvo dokumentuose.

oficialią parodos atidarymo dieną, lietuvių skyrius dar nebuvo baigtas įrengti. Ekspوناتai siunčiami iš Lietuvos per Prūsiją ir iš JAV vėlavo. Tik po mėnesio, gegužės 15d., vis dar nevisai baigtas lietuvių parodos paviljonas buvo atvertas lankytojams. Lietuvių skyriuje buvo išstatyti etnografiniai ekspوناتai, žemės ūkio padargai, demonstruojami tautiniais drabužiais aprengti manekenai, įrengtas Prūsijos lietuvių skyrius ir ypač akcentuotas spaudos draudimas, parodant lietuvišką spaudą lotyniškais rašmenimis, „gotiškėmis litaromis“ bei priespaudos brukamus leidinius parašytus graždanka (rusiška kirilica). Parodai buvo paruoštas ir katalogas, kuriame suregistruotos 1864-1899 m. už Rusijos ribų spausdintos lietuviškos knygos. Tai daugiausia Rytprūsiose ir JAV spausdinti leidiniai. Kataloge, pavadintame „Statistika lietuviškų knygų“, buvo užregistruotos 925 pozicijos.

Šio katalogo prancūziško varianto atsiradimas taip pat siejasi su Šveicarija. Paruošus katalogą lietuvių kalba, reikėjo jį išversti. Neradus kas tai padarytų Paryžiuje, buvo kreiptasi į Šveicarijoje studijuojančius lietuvius. Fribūro universitete jau veikė lietuvių studentų draugija „Rūta“, bet jie kalbėjo vokiškai, tad padėti nelabai galėjo. Po ilgų ieškojimų vis tik vienas friburgietis kunigas Pranciškus Petras Būčys, nors ir skundėsi blogai mokąs prancūzų kalbą, apsiėmė išversti katalogą, prieš tai iš parodos rengėjų išsireikalavęs pažadą, kad jo pavardė nebus skelbiama (1, p.65).

Parodoje buvo pakabintas ir Lietuvos žemėlapis, kuriame pavaizduota, kaip užsienyje spausdinta draudžiamoji spauda pasiekia Lietuvą. Lyg saulės spindulys, ėjo linijos į pavergtą kraštą. Be Rytprūsiose ir JAV leistos lietuvių spaudos, vienas spindulys į Lietuvą buvo pažymėtas - „Suisse“ (Šveicarijos pavadinimas prancūziškai) (2). Be katalogo, specialių leidinių apie Lietuvą parodai paruošti nespėta, bet pasaulinės parodos organizatoriams buvo išsiuntinėta ir parodos metu slapta platinama ciurichiečio Alfonso Moravskio brošiūra „L'oppression Russe en Lithuanie“ (1900 m. Čikagoje

išleistas jos lietuviškas variantas „Kaip Maskolija persekioja Lietuvą“).

Tuo tarpu Lietuvoje apie parodą žinota mažai. Tik aštuntame „Tėvynės sargo“ numeryje pasirodė jos aprašymas, o „Varpe“ ir „Ūkininke“ tebuvo paminėtas pats faktas (1, p. 68).

Oficialiai paroda buvo uždaryta 1900 m. lapkričio 12 d., bet komiteto, rengusio lietuvišką ekspoziciją, darbai nesibaigė: reikėjo atsiskaityti su talkininkais, išsiuntinėti knygas, grąžinti paskolintus parodai daiktus, o etnografinius ir neskolintus ekspонатus, pagal nerašytą sutarimą reikėjo palikti Trocadero muziejui. Likusių parodos ekspонатų sutvarkymas ir grąžinimas tęsėsi dar beveik trejus metus. * *

Lietuvių dalyvavimas pasaulinėje Paryžiaus parodoje 1900 m. ištis dar tebelaukia savo tyrinėtojų. Jis tebelaukia deramo emigracijoje gyvenusių, o taip pat ir Rytprusių lietuvių indėlio įvertinimo, skelbiant pasauliui apie mažą lietuvių tautą, kuri tuo metu buvo pavergtą ir naikinama. Kiek diplomatijos reikėjo lietuvių skyriaus sumanytojams, kad jie įtikintų pasaulinės Paryžiaus parodos organizatorius leisti įrengti atskirą paviljoną tautai, kuri tada neturėjo savo valstybės, kurios nebuvo nei geografiniame nei politiniame žemėlapyje, ir kurios pasaulis nepažinojo. Tiesiog stebėtinas lietuvių pasiryžimas ir pasišventimas. Keliuose kontinentuose bendram tikslui susivieniję lietuviai ne tik surankiojo po pasaulį pasklidusius draudžiamos lietuviškos spaudos leidinius parodai, susiuntė Prancūzijoje Lietuvos ir Prūsijos kaimuose rastus etnografinius ekspонатus, bet ir Rusijos

sąjungininkės sostinėje, Paryžiuje, slapta platinė brošiūras, smerkiančias caro priespaudą bei spaudos draudimą. Neskaitant didžiulio darbo ruošiant parodą, rengėjai turėjo būti labai atsargūs. Rusijos policija ieškojo tų, kurie Paryžiuje įsteigė antirusišką paviljoną. Aišku, kad nei vienas iš ruošusių ekspoziciją nesivadino savo tikraisiais vardais. Jie buvo paskelbti daug vėliau, jau nepriklausomoje Lietuvoje.

Prie parodos surengimo prisidėjo ir dešimtys organizacijų bei keli tūkstančiai lietuvių aukodami savo menkas pajamas. Parodai prireikė gerokai virš 3000 JAV dolerių, o aukos svyravo nuo 2 centų iki 5 dolerių (populiariausia auka buvo 25 centai).

Nepaisant sunkumų, lietuviai, pasaulinėje parodoje pristatydami savo etninės kultūros ir uždraustos lietuviškos spaudos ekspoziciją, parodė, kad tauta yra gyva ir siekia išsilaisvinimo bei savo valstybės atkūrimo.

Artėjant Lietuvos Valstybės 100-mečio sukakčiai, kai vėl ieškosime mūsų valstybės atsikūrimo „atraminių stulpų“, kam nors nuodugniau patyrinėjus, lietuvių dalyvavimas pasaulinėje Paryžiaus parodoje gal pasirodys ne mažiau reikšmingas įvykis nei Dariaus ir Girėno skrydis per Atlantą ar „Ambersail“ odisėja apie pasaulį... Juk tai tokio pat masto žygdarbiai „vardan tos Lietuvos“.

Literatūra ir šaltiniai:

1. *Lietuva pasaulinėje Paryžiaus parodoje 1900 metais*. Sud. Remigijus Misiūnas, Vilniaus universitetas, „Versus aureus“ leidykla, 2006.
2. Dr. Alberto Geručio archyvai. Vilniaus universiteto Rankraščių sk., byla F155-246.
3. *Lietuviškos spaudos draudimas 1864-1904 metais*. Sudarytojos Aldona Bieliūnienė, Birutė Kulnytė ir Rūta Sabatniekienė. Lietuvos Nacionalinis muziejus, 2004.
4. *Kovų keliais*. Redaktorius-leidėjas Jonas Vanagaitis. Antrasis leidimas. Vilnius: „Petro ofsetas“, 2012.

NAUDINGI ADRESAI

**ŠLB valdybos pirmininkė
Jūratė Caspersen**

Dorfstrasse 198,
8706 Meilen
+41 (0) 76 330 92 00
jurate@caspersen.ch

LR ambasada Šveicarijoje

Kramgasse 12, 3011 - Bern
+41(0) 31 352 52 91
http://ch.mfa.lt,
amb.ch@urm.lt

LR garbės konsulas

Tičino kantone

Gintautas Bertasius

Via Luganetto 4, P.O. Box 743
6962 Lugano - Viganello 6
+41 (0) 91 971 56 43
g.bertasius@bluewin.ch

LR garbės konsulas

Ženevos ir Vo kantonuose

Michel Sogny

2 Avenue de Warens, 1203 Genève
www.sogny.com

LR garbės konsulas Ciuriche**Graziano Pedroja**

Rennweg 32, PO Box 3767
CH-8021 Zürich
+41 (0) 43 817 65 48,
pedroja@juris.ch

ŠLB banko sąskaitos duomenys:

Litauische Gemeinschaft, 8050 Zürich,
Zürcher Kantonalbank,
8010 Zürich
IBAN CH38 0070 0110 0013 0089 1
SWIFT (BIC) ZKBKCHZZ80A

Žurnalo „Pasaulio lietuvis“ prenumerata:

PLB atstovybės Lietuvoje sąskaitos Nr.
(IBAN) LT76 7300 0101 2423 6579
Bankas: AB „Swedbank“
Banko adr.: Konstitucijos pr. 20A, 03502
Vilnius, Banko kodas: 73000
SWIFT kodas: HABALT22
kaina metams 45 eurai.

REDAKCIJOS SKILTIS

Laikraščio redkolegija: dr. Lijana Tagmann. Maketavo Diana Brunner.

Laikraštis spausdintas www.esf-print.de

Straipsniai, informacija, reklamos priimami el. paštu: slz@lietuviai.ch. Reklamos kaina - 30 frankų.

Laikraštis yra Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės leidinys, išeina 2 kartus per metus 250 egz. tiražu.

Perspauddinant straipsnius, būtina nurodyti šaltinį.

Bendruomenės interneto svetainė: www.lietuviai.ch

SVEIKINAME

Nuoširdžiai sveikiname **Nomedos ir Benjamin Sutter** šeimą rugsėjo 20 d. sulaukusių dar vienos atžalos - sūnaus Jono Martin.

Lapkričio 15 d. Chur'o katedroje, malda ir Chur'o Vyskupo msgr. dr. Vitus Huonder rankų uždėjimu, į katalikų kunigus buvo įšventintas tautietis **Audrius Micka**.

Nuoširdžiai sveikiname kunigą **Audrių Micką** ir pranešame, kad jis yra ŠLB narys ir yra pasiruošęs tarnauti bendruomenei, atliekant sielovados darbą.

Esant reikalui, prašome kreiptis:
Via Maistra 43, 7500 St. Moritz
078 708 11 75, 081 837 51 11

UŽJAUČIAME

Reiškiamo gilią užuojautą **Irenai Gūgi**, neseniai į Amžinybę palydėjusiai savo Mamą. Netekties skausmą tesumažina šviesus Jos prisiminimas.

Mirus dr. Jurgiui Steponavičiui, nuoširdžiai užjaučiame žmoną **Beatričę Stephen** ir artimuosius. Te Tikejimas ramybe ir paguoda apgaubia Jūsų širdis.

Santuoka - tai durys į laimę, kai du nusprendžia dalintis vienu gyvenimu... Nuoširdžiai sveikiname **Eugeniją Kuprytę ir Salim Djafer**, sumainius aukso žiedus, ir linkime neblėstančios meilės ir pasitikėjimo, darnos ir sėkmės bendrame gyvenimo kelyje.

PASIŽYMĖKITE

VASARIO 16-os MINĖJIMAS

įvyks 2015 m. vasario 21 d. Ciuriche įprastoje vietoje. Išsami informacija bus paskelbta vėliau bendruomenės el. svetainėje.

NAUJI NARIAI

(2014. 04. 16 – 2014. 12. 03)

Evelina Velkaitė, Basel (BS); Rita Kaufmann, Etzelkofen (BE); Alicija Volodko, Zürich (ZH); Laura ir Giedrius Matulaičiai, Rothrist (AG); kunigas Audrius Micka, St. Moritz (GR).